W. SHAKESPEARE

ATİNALI TIMON

W. SHAKESPEARE

ATİNALI TIMON

Ankara Dil ve Tarih - Coğrafya Fakültesi Doçentlerinden
Orhan BURİAN tarafından tercüme edilmiştir.

ANKARA 1944 — MAARİF MATBAASI

ATİNALI TIMON

ŞAHISLAR

TIMON, Atinalı bir asîl

LUCIUS, *LUCULLUS*, *SEMPRONIUS* — dalkavuk beyler.

VENTIDIUS, Timon'un sahte dostlarından biri.

ALCIBIADES, Atinalı bir kumandan.

FLAVIUS, Timon'un kâhyası.

FLAMINIUS, *LUCILIUS*, *SERVILIUS* — Timon'un uşakları.

CAPHIS, *PHILOTUS*, *TITUS*, *LUCIUS*, *HORTENSIUS* — Timon'un alacaklılarının uşakları.

ŞAİR

RESSAM

KUYUMCU

TACİR

İhtiyar bir Atinalı.

Timon'un iki alacaklısından Varro ile Isidore'un uşakları.

Üç yabancı.

Bir içoğlan.

Bir soytarı.

TIMANDRA, *PHRYNIA* } Alcibiades'in gözdeleri.

Asîller

Senato âzaları

Subaylar

Askerler

Hırsızlar

Hizmetkârlar

Oyun - içinde - oyunda Küpidon'la amazonlar.

Sahne: Atina ve yakınındaki ormanlık.

PERDE I

SAHNE I

Atina. Timon'un konağı.

Ayrı ayrı kapılardan Şair, Ressam, Kuyumcu, Tacir ve daha birçokları girerler.

ŞAİR. — Gün aydın efendim...

RESSAM. — Sizi iyi gördüğüme sevindim.

ŞAİR. — Çoktanberi görüşmedik, dünya ne âlemde bakalım?

RESSAM. — Gün günden eskiyor efendim.

ŞAİR. — Evet orası muhakkak, ama her zaman raslanmıyan bir şey yok mu? Şimdiye kadar bilinenleri gölgede bırakan bir şey? Ey cömertlik, gör işte sihrini! bütün bu ruhları senin kudretin buraya topladı. Taciri tanımıyorum.

RESSAM. — Ben ikisini de tanırım, öteki kuyumcudur.

TACİR. — Ah onun gibi bir asîl bulunmaz.

KUYUMCU. — Evet ona hiç şüphe yok.

TACİR. — Eşi bulunmaz bir adam, sanki durup dinlenmeden iyilik etmek için yaratılmış, her türlü ölçünün üstünde.

KUYUMCU. — Bir mücevher getirdim ki...

TACİR. — A! Ne olur gösterin. Efendimiz Timon'a mı getirdiniz?

KUYUMCU.—Eğer değerini verirse... Ama...

ŞAİR.—*«Mükâfat uğuruna kötü insanları övmek, ancak iyileri terennüme yaraşan güzel şiirin alnına sürülmüş bir lekedir...»*

TACİR, mücevhere bakarak. — Güzel tıraş edilmiş.

KUYUMCU. — Kıymetli de... Bakın görüyor musunuz, şurasında bir su var.

RESSAM. — Zihniniz galiba o büyük adama ithaf edeceğiniz bir eserle meşgul, efendim.

ŞAİR. — Ağzımdan rasgele bir şeyler döküldü. Şairin şiiri, ağacın zamkı gibidir: beslendiği yerden sızıp akar. Çakmağın ateşi, çakılmadıkça görülmez. Bizim nazlı alevimiz ise kendiliğinden vücut bulur, sel gibi her rasladığı engeli aşar. O elinizdeki nedir?

RESSAM. — Bir resim, efendim. Kitabınız ne zaman çıkıyor?

ŞAİR. — Hemen, kendisine takdim edildikten sonra. Resminize bakalım.

RESSAM. — Fena bir resim değil...

ŞAİR. — Evet, öyle, güzel olmuş...

RESSAM. — Eh, şöyle böyle...

ŞAİR. — Aaa! fevkalâde, ustalığınız o kibar duruşa ne güzel bir ifade vermiş... Şu bakışlardaki muhakeme kudreti, şu dudakları canlandıran büyük muhayyile... Bu dilsiz duruşu insan pekâlâ dile getirebiliyor.

RESSAM. — Evet, oldukça canlı... Nasıl, şu fırça iyi düşmüş mü?

ŞAİR. — Tabiata ustalık ediyor derim. Bu fırça darbelerinde öyle bir sanat var ki resmi canlı göstermekte hayata taş çıkarıyor...

(Sahneden bir iki senato âzası geçer.)

RESSAM.—Bu adamın peşinde kimler yok ki...

ŞAİR. — Atina senatosunun âzaları... Talihli adam!.

RESSAM. — Bakın, daha başka gelenler de var...

ŞAİR. — Siz yalnız şu toplantıyı, şu akın akın gelen ziyaretçileri görüyorsunuz, ben kabataslak eserimde öyle bir adam canlandırdım ki onu bütün yeryüzü kucaklıyor, bağrına basıyor, el üstünde

tutup ağırlıyor. Tasavvurum hiç bir yerde takılıp kalmıyor, dalgasız engin bir denizde ilerliyor sanki... Kendime edindiğim sanat kötü niyetli hücumlarla bir virgülünü bile değiştirmez, kartallar gibi pervasız ve dümdüz, ardında iz bırakmadan uçar...

RESSAM. — Söylediklerinizi pek anlıyamıyorum.

ŞAİR. — Anlatayım. Bakın, her sanattan ve her kafadan ağır başlı, ciddi adamlar kadar, güvenilmez, oynak mizaçlı olanlar da efendimiz Timon'a hizmetlerini arz ediyorlar. Onun civanmert tabiatının emrinde olan büyük serveti bütün kalbleri kendisine kul köle ediyor. Evet, ayna suratlı dalkavuğundan tutun da herkesi kendisinden nefret ettiren Apemantus'a kadar... O bile onun önünde diz çöküyor. Timon'un bir baş sallayışiyle gönlü sonsuz bir huzura eriyor...

RESSAM. — Ben konuştuklarını da gördüm.

ŞAİR — Efendim, ben Talihi, yüksek ve güzel bir tepenin üstünde tahta kurulmuş olarak tasavvur ediyorum; bu tepenin eteği her mizaçtan, her sınıftan insanlarla çevrili... Hepsi de bu küre üstünde biraz daha ilerliyebilmek kaygısında. Gözleri Talih denen bu yüce melikeye dikilmiş olan o insanlardan bir tanesini Timon olarak canlandırıyorum. Talihin fildişinden eli onu kendine doğru yükseltiyor. İşte Timon'un bugün içinde bulunduğu

bu saadet bütün rakiplerini ona kul köle etmektedir.

RESSAM. — Tasavvurunuz yerinde... Bu taht, bu talih, bu tepe, aşağıda toplananlar içinden seçilip çağırılan ve saadete ermek üzere başını eğip dik yamacı tırmanan adam bizim sanatımızla çok güzel ifade edilebilir.

ŞAİR. — Durun efendim, biraz daha dinleyin. Az zaman önce onun arkadaşları, hattâ üstünü bile olanlar şimdi adımlarını onun adımlarına uyduruyor; konağının odalarında divan duruyor; kulağına, yoluna kurban olacaklarını fısıldıyor; hattâ bastığı özengiyi bile mukaddes bilip teneffüs ettikleri hava için ona şükrediyorlar.

RESSAM. — Peki ama, meselenin bunlarla ne ilişiği var?

ŞAİR. — Talih, o değişken huyuna uyup dönekliк ederek eski gözdesini ayağiyle bir itti mi o adamın peşinden elleri üstünde sürüne sürüne dağa tırmanmaya uğraşmış olan bütün köleleri onu kayıp düşerken tek başına bırakır, biri bile ona inerken yoldaş olmaz...

RESSAM. — Olağan şeydir. Talihin bu birden bire inen sillelerini kelimelerden daha iyi bir remizle canlandıran binlerce resim vardır. Ama gene siz, efendimiz Timon'a ayağın gün gelip de baş yerine

geçtiğini en hakirlerimizin bile gördüğünü göstermekle iyi ediyorsunuz...

(Trampetler çalar. Timon girer, her ricacıya ayrı ayrı nezaket gösterir, Ventidius'tan gelen haberci kendisiyle konuşmaktadır, arkasından Lucullus ve başka hizmetkârlar girer.)

TIMON. — Hapiste mi dedin?

HABERCİ. — Evet, iyi efendimiz. Borcu beş talent, elindeki para çok az, alacaklıları da çok sert. Onu hapsedenlere siz lûtfedip yazarsanız itibarına kavuşacağını söylüyor, yoksa ümidi sona ermiş demektir.

TIMON. — Asîl Ventidius!. Peki, ben, bir arkadaş bana muhtaçken onu silkip atacak yaradılışta bir insan değilim. Kendisini yardım - değer bir asîl olarak tanıyorum, yardımımı görecektir. Borcunu ödeyip onu serbest bıraktıracağım...

HABERCİ. — Efendimiz, onu kendinize ömrü oldukça minnettar bırakacaksınız.

TIMON. — Kendisine selâmımı bildir, borcunu göndereceğim. Serbest bırakılınca söyle bana gelsin, âcizlerin kalkınmasına yardım etmek yetişmez, sonra da onlara destek olmalı... Yolun açık olsun!

HABERCİ. — Bahtiyarlığınız hiç eksilmesin, efendimiz.

(Çıkar. İhtiyar bir Atinalı girer.)

İHTİYAR. — Timon, efendimiz, beni dinleyin...

TIMON. — Hiç çekinmeden söyle, babacığım.

İHTİYAR. — Senin Lucilius adlı bir hizmetkârın var.

TIMON. — Evet var, ne olmuş?

İHTİYAR. — Pek asîl Timon, o adamı huzuruna çağır.

TIMON. — Burada mı o, yoksa değil mi? Lucilius...

LUCILIUS. — Buradayım, efendimiz emir buyursunlar...

İHTİYAR. — Şuradaki şu herif yok mu efendimiz, şu senin adamın, her gece benim evime musallat... Ben eskidenberi tutumlu olmayı seven bir adamımdır, mülküm de el ulağı olan birinden ziyade, daha yüksek bir vârise yaraşır.

TIMON. — E, sonra?

İHTİYAR. — Tek bir kızım var, malımı mülkümü bırakacak başka hiç kimsem yok. Güzel bir kızdır. Gelin olmak için de daha pek küçük. Onu her bakımdan mükemmel yetiştirmek için masraftan hiç çekinmedim. Şimdi senin adamın onu baştan çıkarmaya kalkıyor. Yalvarırım efendimiz, onu kızıma gidip gelmekten alıkoymak için bana yardım et, ben ne söyledimse fayda etmedi.

TIMON. — Ama namuslu bir adamdır...

İHTİYAR. — Onun için, bırak böyle kalsın; namusu ona mükâfat olarak yeter, Timon; bir de kızını kazanmasın.

TIMON. — Kız da onu seviyor mu?

İHTİYAR. — Gençtir, çabuk uyar. Eski ihtiraslarımız bize gençliğin ne düşüncesiz olduğunu öğretmiştir...

TIMON, Lucilius'a. — Kızı seviyor musun?

LUCILIUS. — Evet iyi efendimiz, o da sevgimi kabul ediyor.

İHTİYAR. — Eğer evlenmeleri için bir benim rızam eksikse tanrılar şahidim olsun ki kendime dünyanın dilencilerinden bir vâris bulur, kızıma bir çöp bırakmam.

TIMON. — Eğer kızın kendine denk bir koca ile evlenirse çeyizi ne olacak?

İHTİYAR. — Evlenir evlenmez üç talent, ilerde de bütün malım.

TIMON. — Bu adamın bana uzun zamandır hizmeti geçti, zengin olmasına biraz yardım edeceğim. Bu bir insanlık borcudur. Ver kızını; çeyiz olarak ona ne verirsen ben de bir o kadarını bu adama verir, ikisini denk getiririm...

İHTİYAR. — Çok asîl efendimiz, şerefiniz buna kefilse kızım onun olmuş demektir...

TIMON. — Söz veriyorum, va'dim şerefim demektir.

LUCILIUS, eğilir. — Efendimize teşekkür ederim, erdiğim her rahat, her bahtiyarlık için size borçlu kalacağım.

(Lucilius'la İhtiyar çıkarlar.)

ŞAİR. — Efendimiz emeğimin şu eserine lûtfedip baksın, binlerce yaşasın.

TIMON. — Teşekkür ederim, sizinle biraz sonra konuşurum, gitmeyin. Nedir o elinizdeki dostum?

RESSAM. — Bir resim; siz efendimizden bunu kabul etmenizi rica edecektim...

TIMON. — Resim her zaman iyi kabul görür, çünkü insanı hakikatte olduğu gibi gösterir. İnsan, şerefsizlikle tabiatı alış verişte olduğu için sadece bir görünüştür; bu kalemle çizilmiş şekiller de görüldüklerinden başka bir şey olmak iddiasında değildirler. Eseriniz hoşuma gitti, hoşlandığımı siz de anlıyacaksınız. Biraz bekleyin, sonra görüşürüz...

RESSAM. — Tanrılar sizi bizlere bağışlasın.

TIMON. — Güle güle efendim, verin elinizi, Tabii beraber yemek yiyeceğiz. Mücevherinizin göklere çıkarılması epeyce zararına oldu.

KUYUMCU. — Nasıl efendimiz, değerli değil miymiş?

TIMON. — O kadar övülüyor ki insana bıkkınlık geliyor; eğer onu methine uygun bir fiyata alacak olursam on param kalmaz.

KUYUMCU. — Efendimiz, ona biçilen paha hangi mücevhercinin olsa biçeceği bir pahadır. Yalnız pek iyi bilirsiniz ki, aynı değerdeki şeylere, sahipleri değişti mi, efendilerine göre paha biçilir. İnanın ki, sevgili efendimiz, bu mücevheri takmakla onun kıymetini artıracaksınız.

TIMON. — Ne de güzel lâtife ya!.

TACİR. — Yok yok, iyi efendimiz, hepimize tercüman oluyor. Bu sözünde herkes onunla beraberdir.

TIMON. — Bakın kim geliyor, siteme hazır mısınız?

(Apemantus girer.)

KUYUMCU. — Dayanırız; siz efendimizle beraber.

TACİR. — Kimseye insafı yoktur.

TIMON. — Günün aydın olsun, sevimli Apemantus.

APEMANTUS. — Ben sevimli oluncaya kadar sen de aydın gününü bekle dur. Yani, sen Ti-

mon'un köpeği, şu herifler de namus erbabı oluncaya kadar...

TIMON. — Ne diye onlara kötü herif diyorsun. Kendilerini tanımıyorsun ki...

APEMANTUS. — Atinalı değiller mi?

TIMON. — Evet.

APEMANTUS. — Öyleyse sözümden pişman değilim.

KUYUMCU. — Beni tanıyor musun, Apemantus?

APEMANTUS. — Tanıdığımı gördün, sana adınla hitabettim.

TIMON. — Çok gururlanıyorsun Apemantus.

APEMANTUS. — Timon'a benzemediğim için gururlandığım kadar hiçbir şey için gururlanmıyorum.

TIMON. — Nereye gidiyorsun?

APEMANTUS. — Namuslu bir Atinalının beynini dağıtmaya...

TIMON. — Böyle bir işin cezası ölümdür.

APEMANTUS. — Eğer bir şey yapmamak ölümle cezalanıyorsa pekâlâ!

TIMON. — Şu resmi nasıl buluyorsun?

APEMANTUS. — Mânasızlık bakımından eşi bulunmaz bir resim.

TIMON. — Resmi yapan iyi çalışmamış mı?

APEMANTUS. — Ressamı yapan daha iyi çalışmış, ama o da berbat çıkmış.

RESSAM. — Hadi ordan, köpek!

APEMANTUS. — Senin anan da benim soyumdandır, ben köpek olursam o ne olur?

TIMON. — Yemeği beraber yiyelim mi?

APEMANTUS. — Hayır, ben bey yemem!

TIMON.—Zaten yersen hanımları kızdırırsın.

APEMANTUS. — Ama onlar yerler, sonra da karınları şişer.

TIMON. — Bundan pis bir mâna çıkıyor.

APEMANTUS. — Mademki sen çıkarıyorsun, emeğinin karşılığıdır, çıkar.

TIMON. — Şu mücevheri beğendin mi, Apemantus?

APEMANTUS. — Namuslu alış veriş kadar değil. Hem o iş için insanın hiçbir masrafa girmesine de lüzum yoktur.

TIMON. — Değeri ne kadar dersin?

APEMANTUS. — Zihnimi yormağa değmez. Merhaba şair.

ŞAİR. — Merhaba, feylesof.

APEMANTUS. — Yalan söylüyorsun.

ŞAİR. — Neden, değil misin?

APEMANTUS. — Evet, feylesofum.

ŞAİR. — Öyleyse, yalan söylemiyorum.

APEMANTUS. — Sen şair değil misin?

ŞAİR. — Evet, şairim.

APEMANTUS. — Öyleyse yalan söylüyorsun. Son yazdığın esere bak, onu nasıl değerli bir adam gibi göstermişsin.

ŞAİR. — Ben uydurmadım ki, zaten öyle.

APEMANTUS. — Evet, seninle ölçülünce değerli, hem emeğinin karşılığını da veriyor. Övülmekten hoşlanan adam dalkavuğu için değerlidir. Ah tanrım, bana asillik kısmet olsaydı...

TIMON. — O zaman ne yapardın?

APEMANTUS. — Apemantus'un şimdi yaptığını; asîllerin hepsinden tiksinir, kaçardım.

TIMON. — Kendinden de mi?

APEMANTUS. — Evet...

TIMON. — Niye?

APEMANTUS. — Eremedim diye kızdığım asîlliğe nihayet erdim diye! Sen tacir değil misin?

TACİR. — Evet.

APEMANTUS. — Seni tanrılar batırmazsa ticaretin batırsın, emi?

TACİR. — Eğer ticaretim batırırsa tanrılar batırmış demektir.

APEMANTUS. — Senin tanrın ticaret, o tanrı da cezanı versin, emi?

(Trampetler çalar, bir hizmetkâr girer.)

TİMON. — Nedir bu trampet?

HİZMETKÂR. — Alcibiades geldi, yanında yirmi atlı var, hepsi de aynı kafileden.

TİMON. — Lûtfen onları karşılayın, yol gösterin, buraya gelsinler. *(Birkaç hizmetkâr çıkar.)* Siz de benimle yemek yiyeceksiniz, gitmeyin. Size daha teşekkür etmedim, yemek yedikten sonra da bana o eseri gösterirsiniz. Sizleri gördüğüme çok sevindim.

(Alcibiades kafilesiyle girer.)

Hoş geldiniz, efendim...

APEMANTUS. — Oh, oh! İğilip bükülelim derken beliniz tutulsun da görün. Şu güzelim düzenbazlarda bu kadar sevgi, bu kadar nezaket bulunsun, ha!... İnsan, insan olmaktan çıkmış; şebek, maymun olmuş artık...

ALCIBIADES. — Efendim, beni hasretten kurtardınız; sizi görmek arzusu ile yanıyordum, şimdi baktıkça sükûnet buluyorum.

TIMON. — Hoş geldiniz, efendim. Ayrılmadan önce birlikte eğlenceli neşeli vakitler geçiririz elbet. Haydi içeri gidelim.

(Apemantus'tan başka herkes çıkar. İki bey girer.)

BİRİNCİ BEY — Günün hangi vakit olsa gerek, Apemantus?

APEMANTUS. — Namuslu olmak vakti.

BİRİNCİ BEY — Onun vakti olmaz ki.

APEMANTUS. — Ona hiç vakit ayırmadığın için tanrılardan cezanı bul.

IKİNCİ BEY — Efendimiz Timon'un ziyafetine gidiyorsun, değil mi?

APEMANTUS. — Evet, yemeğin habisleri nasıl şişirdiğini, şarabın aptalları nasıl kızıştırdığını görmeye...

İKİNCİ BEY — Hoşça kal, hoşça kal...

APEMANTUS. — Bana iki defa hoşça kal dediğin için aptalın biri de sensin.

İKİNCİ BEY — Neden?

APEMANTUS. — Birini kendine saklamalıydın, çünkü benim sana karşılığını vermeye niyetim yok.

BİRİNCİ BEY. — Yıkıl şuradan.

APEMANTUS. — Hayır, senin sözünle bir şeycikler yapmam, onu dostundan iste.

İKİNCİ BEY. — Defol, uluyup durma, yoksa seni burdan tekmeyle atarım.

APEMANTUS. — Eşeğin çiftesinden köpek gibi kaçarım, tabii. *(Çıkar.)*

BİRİNCİ BEY. — Bütün insanlığa düşman. Haydi içeri gidip efendimiz Timon'un cömert elinden biz de bir şeyler tadalım, onun iyilikleri iyiliğin kendisini bile geride bırakıyor.

İKİNCİ BEY. — O, durmadan çağlayan bir su... Altın tanrısı Plutus onun ancak kâhyası olur. Her şeye değerinin kat kat fazlasını veriyor. Ona her hediye getiren getirdiğinin değerini çok aşan bir karşılık görüyor.

BİRİNCİ BEY.— İnsan oğluna hükmeden akılların en asîline sahiptir o.

İKİNCİ BEY. — Tanrı ona uzun bir ömür versin. İçeri gidelim mi?

BİRİNCİ BEY.—Buyurun, gidelim.

(Çıkarlar.)

SAHNE II

Aynı yer. Timon'un konağında bir divan odası.

Obualar çalar. Büyük bir ziyafet sofrası hazırlanmaktadır. Flavius ile birçok adamlar hizmet ederler. O sırada Timon, Alcibiades, beyler, senato âzaları, Ventidius gelirler. En arkadan tabiatına uygun bir isteksizlikle Apemantus girer.

VENTIDIUS. — Çok asîl Timon, tanrılar babamın yaşını hatırlayıp onu uzun bir sulh ve sükûna çağırdılar; kendi gönlü rahat gitti, beni de varlık içinde bıraktı. Şimdi senin cömert kalbine minnet borcumun bir ifadesi olmak üzere, kurtuluşumu sağlıyan şu talentleri geri getiriyorum; onlarla beraber teşekkürlerimi de.

TIMON. — Yok yok, namuslu Ventidius, benim sevgimi yanlış anlıyorsun. Ben onu her zaman karşılık beklemeksizin veririm. Verdiğinin karşılığını alan adam gerçekten veriyorum diyemez. Eğer üstünlerimiz bu oyunu oynuyorsa biz onları taklide kalkmıyalım, zenginlerde kusur hoş görülür.

VENTIDIUS. — Ne asîl bir ruh.

(Hepsi Timon'a saygıyla bakarlar.)

TIMON. — Yok, beyler; merasim denen şey, candan olmıyan hareketlere, içten kopmıyan hoş

geldinlere, gösterilmeden pişmanlığa düşen dönek iyiliğe cilâ olsun diye uydurulmuş. Ama hakiki dostluk olan yerde ona ne lüzum var? Rica ederim, oturun. Servetimin sizi ağırlaması beni o servete sahip olmaktan daha çok sevindirir.

BİRİNCİ BEY. — Efendimiz bunu her zaman itiraf ederiz.

APEMANTUS. — Aman aman, itiraf edermiş. Hadi ordan!

TIMON. — Ooo! Apemantus, hoş geldin.

APEMANTUS. — Yok, bana hoş geldin demiyeceksin, beni kapı dışarı atman için geldim.

TIMON.—Ayıp sana, çok geçimsizsin. İnsanlara yakışmıyan bir huyun var, sana çok suç işletiyor. Kızgınlık denen delilik kısadır derler ama beyler, bu adamın kızgınlığı hiç bitmiyor!.. Hadi ona ayrı bir sofra kurun, çünkü yanında kimseyi istemez, kimsenin yanında da olmaya yakışmaz ya!.

APEMANTUS. — Canın bahasına beni yanından ayırma Timon, ne olup bittiğini görmeye geldim. Gözünü aç diyorum, ha!

TIMON. — Sözlerine kulak asacak değilim, Atinalısın, onun için hoş geldin. Benim elimden bir şey gelmiyor, bari yemeklerim seni sustursun.

APEMANTUS. — Senin yemeklerine başımı çevirip bakmam bile, yesem boğazıma dizilir, çünkü

seni pohpohlamak niyetinde değilim. Ey tanrılar, Timon'u ne kadar çok insan yiyor ama hiç birini görmüyor. O kadar kişinin lokmasını bir adamın kanına bandığını görmek bana acı veriyor, asıl çılgınlık da kendinin onlara gayret vermesinde. İnsanlar kendilerini başkalarına nasıl emniyet ederler şaşıyorum, bana kalırsa misafirlerini bıçaksız davet etmeleri uygun düşer: hem yemekleri daha az yenmiş olur, hem canları selâmette kalır. Bunun örnekleri çok. Şu şimdi yanında oturan, onunla ekmek kıran, bir bardaktan içip ona dostluk vâdeden adam onu herkesten evvel öldürmeye hazırdır. Misali yok değil... Ben kodamanlardan olsam gırtlağımın zayıf yerini görürler diye sofrada içmekten korkardım. Büyük adamlar boğazlarına zırh kuşanıp öyle içmeli.

TIMON. — Efendim, candan içiyorum, şerefinize. İçki tası sofrayı dolaşsın.

İKİNCİ BEY. — Bu taraftan gelsin, iyi efendimiz.

APEMANTUS. — Bu taraftan gelsinmiş, yaman doğrusu, fırsatı da hiç kaçırmıyor. Bu şerefe içişler seni de, ikbalini de hasta edecek, Timon. İşte şurada günahkâr olmıya gücü yetmiyen bir şey var, halis su. Onun insanı batağa düşürdüğü hiç görülmemiştir. Bununla yemeğim uygun düşüyor. Biri öbüründen farklı değil. Tanrılara şükretmek için ziyafet çok gösterişli şey...

Ey tanrılar, sizden para dilediğim yok,
Kendimden başkasına da dua ettiğim yok.
Kimsenin sözüne yeminine
İnanacak kadar sersem olmaktan beni koru.
Ne gözyaşı döken fahişeye kanayım,
Ne uyur duran köpeğe inanayım,
Ne hürriyetimi koruyana tapayım,
Ne de dostlarımın eline kalayım.

Âmin Haydi geçelim yemek başına.

(Yiyip içer.)

Zengin günahını yer, ben de bulduğum otu. Pekâlâ da edersin Apemantus...

TİMON. — Kumandanım Alcibiades, sizin aklınız fikriniz şimdi harb meydanındadır değil mi?

ALCIBIADES. — Bütün düşüncem size hizmettir, efendimiz.

TİMON. — Dostlarla yemeğe oturmaktansa düşmanlarla kahvaltı etmek istersiniz herhalde.

ALCIBIADES. — Kanlı oldular mı evet, efendimiz. Öyle et bulunmaz! Sevdiklerimin öyle bir ziyafete konmalarını dilerim.

APEMANTUS. — Öyleyse keşke senin şu dalkavukların da düşmanın bilinseydi de onları öldürüp bana ikram etseydin.

BİRİNCİ BEY. — Sevgimizi bir defacık olsun deneseydiniz de efendimiz, size olan bağlılığı-

mızı belirtmek saadetine erseydik, hayatta başka hiçbir arzumuz kalmıyacaktı.

TIMON. — Elbet, bundan şüphem yok iyi dostlarım, ama zaten tanrılar da sizlerden birçok yardımlar görmemi istemişler, yoksa bana nasıl dost olurdunuz. Yeriniz gönlümde olmasaydı binlerce kişi içinden o sıfat size verilir miydi? Ben sizleri kendime, alçak gönlünüzün dili varmıyacağı kadar övdüm. Siz de bugüne kadar yüzümü kara çıkarmadınız. Ey tanrılar, diye düşünürüm, yardımlarına muhtaç olmıyacaksak dostlara ne ihtiyaç var? Onlara ihtiyacımız olmasaydı dünyanın en lüzumsuz mahlûkları olurlardı, kutularına konup duvara asılan, susup kalan sesi tatlı sazlara benzerlerdi. Kaç kere, keşke fakir düşsem de size daha yakın olsam diye gönlümden geçirmişimdir. Dünyaya hayır işlemek için geldik. Hangi servete, dostlarımızın serveti kadar yerinde olarak bizimdir diyebiliriz ki? Ah, böyle, kardeşler gibi biribirinin servetine hükmü geçen bu kadar çok insan bulunması ne büyük bahtiyarlıktır. Sevinç ne tuhaftır, daha doğmadan ölüveriyor. Gözyaşlarımı tutamıyorum, galiba kusurlarını unutmak için şerefinize içiyorum.

APEMANTUS. — Onlara içirmek için ağlıyorsun, Timon.

İKİNCİ BEY — Sevinç bizim gözlerimizde de öyle vücut buldu; bir anda da çocuk gibi büyüyüverdi.

APEMANTUS, güler. — Bu çocuğun piç olduğunu düşündükçe kendimi gülmekten alamıyorum.

ÜÇÜNCÜ BEY. — İnanın ki, efendimiz, söyledikleriniz bana çok dokundu.

APEMANTUS. — Çok...

(Trampetler çalar.)

TIMON. — Bu trampet de ne oluyor?

(Bir hizmetkâr girer.)

Ne var?

HİZMETKÂR. — Efendimiz, izniniz olursa huzurunuza gelmek istiyen hanımlar var.

TIMON. — Hanımlar mı? Arzuları nedir acaba?

HİZMETKÂR. — Bir habercileri geldi, efendimiz, o hizmeti görecek, ne istediklerini size bildirecek.

TIMON. — Buyursunlar.

(Kupid girer.)

KUPID. — Selâm sana değerli Timon, onun cömertliğinden hisse alan sizlere de selâm. Beş duygumuz da seni kendine efendi biliyor ve lûtufsever kalbine açıkça minnetlerini sunmaya geliyor. Senin sofrandan kulak da, burun da, el de memnun kalkar. Şimdi gelenler senin gözlerine ziyafet çekecekler.

TIMON. — Hepsi de hoş geldiler, buyursunlar. Çalgıcılar, onların gelişlerini selâmlayın.

(Kupid çıkar.)

BİRİNCİ BEY — Görüyor musunuz efendimiz, herkes sizi ne kadar çok seviyor.

(Saz çalar, amazon kıyafetinde kadınlarla Kupid bir alay halinde girerler. Kadınların elinde lâvta vardır, hem çalar, hem oynarlar.)

APEMANTUS. — Vay vay vay! Şu gelen çılgın alayı da nedir? Oynuyorlar! Kaçırmış bu kadınlar! Şu hayatın bütün şanı şerefi de böyle kaçıklık: zaten, tıpkı bir lokma ekmeğe nispetle şu ziyafet gibi. Eğlenmek için kendi kendimizin maskarası oluyoruz. İnsanları önce iltifatlarımızın yağmuruna tutarız, sonra da yaşlandırıcı mı üstlerine gazaplarımızı yağdırırız. Dünyada iftiraya uğramamış, iftira etmemiş kim var ki? Arkadaşının iyiliğine kemlik etmeden kim mezara girmiş ki? Korkarım şimdi karşımda oynıyanlar bir gün gelecek üstümde tepinecekler; olmamış bir şey değildir... İnsan güneşi batar gördü mü kapısını kapar.

(Beyler sofradan kalkar. Hepsi Timon'un etrafında kul köledir, sevgilerini göstermek için de herbiri bir amazon seçer, sazların çaldığı bir havaya uyarak kadın erkek biraz dans ettikten sonra dururlar.)

TIMON. — Eğlentimizi süslediniz güzeller, toplantımıza güzellik kattınız, siz gelinciye kadar ne bu kadar zarifti ne bu kadar hoş, siz ona değer getirdiniz, ışık getirdiniz, beni kendi düşünmüş olduğum oyunla eğlendirdiniz, onun için sizlere teşekkür ederim.

BİRİNCİ KADIN. — Efendimiz, bizi değerimizden üstün tutuyorsunuz.

APEMANTUS. — Doğru, altınız berbattır, bilmem ama tutmaya gelmez.

TIMON. — Güzeller, hafif bir yemek emrinize hazır bekliyor, lûtfedip buyurun.

KADINLAR. — Teşekkürler ederiz, efendimiz.

(Kupid'le amazonlar çıkarlar.)

TIMON. — Flavius.

FLAVIUS. — Efendimiz.

TIMON. — O küçük çekmeceyi buraya getir.

FLAVIUS.—Peki efendimiz, *(kendi kendine)* Gene mücevher verecek, bir kere keyfi istedi mi söz dinlemez, yoksa söylerdim, hem doğrusu söylemeliyim de. On parasız kaldığı zaman söz dinlemiş kaç para eder. Ne yazık, ama böyledir işte, cömertlik, işin sonradan nereye varacağını farkedemez, insan eli açık olmanın cezasını çeker.

(Çıkar.)

BİRİNCİ BEY. — Adamlarımız da nerede?

HİZMETKÂR. — Burada efendimiz, hazır.

İKİNCİ BEY. — Atlarımız gelsin.

(Flavius çekmeceyle gelir.)

TIMON. — Dostlarım, size söyliyecek bir sözüm var, buraya bakar mısınız? Aziz efendim, bu mücevhere değerinizi katarak beni şereflendirmenizi rica edeceğim. Onu kabul edip lûtfen takın, benim iyi kalbli dostum.

BİRİNCİ BEY — Zaten size daha önceki hediyeleriniz için de o kadar minnet borçluyum ki!

HEPSİ. — Hepimiz de öyle.

(Bir hizmetkâr girer.)

HİZMETKÂR. — Efendimiz, senatodan gelip şimdi attan inen birkaç asîl var, sizi ziyarete gelmişler.

TIMON. — Hoş geldiler.

FLAVIUS. — Efendimize yalvarırım, kendisine bir çift söz söylememe izin versin—sizi yakından ilgilendiren bir mesele için.

TIMON. — Yakından mı? Öyleyse bir başka zaman dinlerim. Rica ederim kendilerini iyi karşılamaya hazırlanalım...

FLAVIUS, kendi kendine. — Bilmem nasıl olacak.

(İkinci bir hizmetkâr girer.)

HİZMETKÂR. — Efendimiz kabul ederlerse asîl Lucius sevgisine delil olmak üzere size koşumları gümüşten dört doru beyaz at hediye etti.

TIMON. — Memnuniyetle kabul ederim. Onlara gereğince bakılsın.

(Üçüncü bir hizmetkâr girer.)

Ne var, ne haber?

HİZMETKÂR. — İzninizle efendimiz, o saygı-değer zat, Lucullus, yarın kendisiyle beraber ava gelmenizi rica ediyor, siz efendimize iki çift tazı gönderdi.

TIMON. — Peki gelirim. Hediyeler alınsın. karşılıksız da bırakılmasın.

FLAVIUS. — Bunun sonu neye varacak? Bize bulup buluşturup büyük hediyeler vermemizi emrediyor, hem de bomboş bir kasadan. Ne kesesinden haberi var, ne de gönlünün arzularını gerçekleştiremiyecek kadar fakir olduğunu kendisine göstermeme izin veriyor. Vaitleri halinden vaktinden o kadar aşkın ki her sözü borcuna işliyor, her kelimesi yeni bir borç açıyor; o kadar iyi kalbli ki şimdi bu borcun faizini ödemekte. Bütün mülkü onların hesabına geçti. Keşke zorla atılmadan işimden bir an önce iyilikle çıkarılsam. Besliyecek dostu olmıyan insan, düşmalarından baskın çıkan dostlar arasında kalmış insandan daha mesuttur. Efendim için içim kan ağlıyor.

(Çıkar.)

TIMON. — Kendinize çok haksızlık ediyorsunuz, değerinizi çok küçültüyorsunuz. Buyurunuz efendim, sevginize karşılık ehemmiyetsiz bir şey.

İKİNCİ BEY. — Pek çok teşekkürler ederek kabul ediyorum.

ÜÇÜNCÜ BEY. — Ah, cömertliğin ta kendisi.

TIMON. — Şimdi hatırladım efendim, geçen gün bindiğim kızıl yarış atını övmüştünüz; mademki beğendiniz sizindir.

ÜÇÜNCÜ BEY. — Aman rica ederim, beni bu hususta affedin, efendimiz.

TIMON. — Sözüme inanın efendim, kimse beğenmediği bir şeyi gerçekten övmez. Ben dostumun memnun olmasını kendi memnun olmamla bir tutarım. Doğru söylüyorum. Sizleri ziyarete geleceğim.

BEYLER. — Buyurun, başımızla beraber.

TIMON. — Bu ziyaretinizle hepiniz birden ve herbiriniz ayrı ayrı beni o kadar sevindirdiniz ki karşılık olarak ne versem azdır, dostlarıma elimde olsa hükümdarlıklar dağıtırdım, bundan yorulmazdım da... Alcibiades, sen askersin, onun için eline servet geçtiği az olur. Sana verilen, hayra sarfedilmiş olur, çünkü sen geçineceğini daima ölüler arasında bulursun. Bütün toprakların da harb meydanlarıdır...

ALCIBIADES. — Evet, harap meydanlar efendimiz.

BİRİNCİ BEY. — Size o kadar candan bağlıyız ki...

TIMON. — Ben de sizlere.

İKİNCİ BEY. — O kadar hudutsuz sevgimiz var ki...

TIMON. — Benim de hepinize. Işık, biraz daha ışık getirin!.

BİRİNCİ BEY — Bahtiyarlıkların, şereflerin, servetlerin en yücesi daima sizinle beraber olsun Timon.

TIMON. — Dostlarının emrine hazır olmak üzere.

(Alcibiades'le beyler çıkarlar.)

APEMANTUS. — Aman ne kuru gürültü! iğilip kalkmalar, kıç çıkarmalar... Hiç sanmam ki bu işin değeri verilen şeyler kadar olsun. Dostluk şarabının çok tortusu var. Ne olurdu kalp yüreklilerin kalıbı kıyafeti de kötü olsaydı. İşte böyledir: iyi kalbli sersemler varını yoğunu iltifat toplamak uğuruna harcarlar.

TIMON. — Bak Apemantus, öyle aksilikler etmesen sana da iyilik ederdim.

APEMANTUS. — Benim bir şey istediğim yok, çünkü ben de rüşvet alacak olursam kusurunu

yüzüne vuracak kimse kalmıyacak, sen de daha tez günah işliyeceksin. O kadar zamandır verip duruyorsun ki Timon, korkarım yakında dımdızlak kalacaksın. Bütün bu ziyafetlere, debdebelere, tantanalara ne lüzum var?

TIMON. — Yoo, gene şunu bunu kötülemeye kalkma; yemin ettim, dinlemem. Hoşça kal, söyliyecek daha tatlı sözlerin olduğu zaman gel.

(Çıkar.)

APEMANTUS. — Ya, demek beni şimdi dinlemek istemiyorsun! O zaman da dinliyemiyeceksin; sana sıyanet melekliği etmiyeceğim artık. Ah bu insanların kulağı güzel nasihatlere kapalıdır da dalkavuk sözlerine açıktır.

(Çıkar.)

PERDE II

SAHNE I

Atina. Senato âzasından birinin evinde bir oda.

Evin sahibi elinde birtakım kâğıtlarla girer.

SENATOLU. — Daha geçenlerde 5000 aldı. Varro ile İsidore'a borcu 9000, bana olan eski borciyle beraber hepsi 25000 eder. Hâlâ da çılgın gibi harcayıp duruyor. Bu böyle sürüp gitmez, gidemez. Altın mı istiyorum, bir dilencinin köpeğini çalıp Timon'a vermek yeter: köpeğin yerine altın gelir. Elimdeki atı satıp yerine daha iyi cinsten yirmi tanesini mi almak istiyorum, atımı Timon'a vermek yeter, bir şey söylemeye lüzum yok, sadece vermeli, hemen arkasından atım doğurur, hem de cins atlar. Kapısında dikili nöbetçi yok; sadece gülümsiyen, bütün gelip geçenlere buyurun diyen biri var. Bu böyle sürüp gitmez, aklı başında olan herkes görüyor ki işleri hiç iyi gitmiyor. Caphis heey! Caphis diyorum sana!

(Caphis girer.)

CAPHIS. — Buyurun efendim, emriniz nedir?

SENATOLU. — Üstüne harmaniyeni al, bir koşu asîl Timon'a git. Söyle, bana borcunu versin. Pek müspet bir cevapla karşılaşmadım diye hemen susup kalma, hattâ, efendine hürmetlerimi götür diye seni selâmlamıya kalkarsa da aldırma.Ona söyle, paraya çok ihtiyacım var; şimdi kendi sıkıntımı gidermiye bakmam lâzım. Onun verdiği sözün üstünden ne kadar zaman geçti. Bu geciken taahhütlere güvenmek yüzünden benim de itibarım sarsıldı. Kendisini sever ve sayarım ama ona iyiliğim dokunacak diye kendimi de mahvedemem. İhtiyacım çok acele, bu sıkıntıdan kurtulmam için bana kuru lâf değil hemen para göndermesi lâzım. Haydi git, hiç peşini bırakmıyacak gibi davran, tam bir alacaklı yüzü takın,çünkü şimdi tavus gibi pırıl pırıl yanan asîl Timon herkes tüyünü yolmaya kalkınca korkarım tüysüz palazlar gibi kalacak. Haydi git.

CAPHIS. — Gidiyorum efendim.

SENATOLU. — Senetleri beraber götür, tarihlerine göre hesap edersin.

CAPHIS. — Başüstüne efendim.

SENATOLU. — Haydi....

(Çıkarlar.)

SAHNE II

Timon'un konağında bir avlu.

Elinde birçok pusulalarla Flavius girer.

FLAVIUS. — Ne kaygılandığı var, ne de durduğu. O kadar hesapsızca harcıyor ki, ne bu işi

nasıl devam ettireceğini düşünüyor, ne de bu israfa nasıl nihayet vereceğini. Her şeyin elinden nasıl çıkıp gittiğini görmüyor, sonrasının ne olacağına da aldırdığı yok. Dünyada hiç kimse iyilik edeceğim diye bu kadar düşüncesizlik etmemiştir. Ne olacak bilmem. Acısını kendisi duymadıkça kimsenin sözüne aldırış etmiyecek. Şimdi avdan dönüyor, onunla açıkça konuşmalı. Aaah yazık, yazık, yazık!

(Caphis ile Isidore ve Varro'nun hizmetkârları girerler.)

CAPHIS. — Akşamın hayır olsun Varro[1]. Ne, para için mi geldin?

VARRO. — Sen de o iş için mi geldin?

CAPHIS. — Evet, sen de, değil mi Isidore?

ISIDORE. — Evet öyle.

CAPHIS. — Elimiz boş dönmesek bari.

VARRO. — Pek umuyorum.

CAPHIS. — Kendi geliyor işte.

(Timon, Alcibiades ve beyler girer.)

TIMON. — Yemek biter bitmez gene çıkarız Alcibiades'im. İşiniz benimle mi? Ne istiyorsunuz?

CAPHIS. — Efendimiz, şurada birtakım alacaklar yazılı.

TIMON. — Alacaklar mı? Nereden geliyorsun sen?

---

[1] Hizmetkârlara efendilerinin adiyle de hitabedildiği olurdu.

CAPHIS. — Buradan, Atina'dan efendimiz.

TIMON. — Kâhyama git.

CAPHIS. — İzninizle efendimiz, o beni bir aydır bugün yarın diye atlatıp duruyor. Efendim çok sıkıntıda olduğu için parası kendine lâzım. Sizden, öbür meziyetlerinize yakışacak bir hareketle ona hakkını vermenizi rica ediyor.

TIMON. — Benim iyi dostum, kuzum yarın sabah gel.

CAPHIS. — Ama, iyi efendimiz...

TIMON. — Telâş etme arkadaş.

VARRO. — İyi efendimiz, Varro'nun bir hiz metkârı...

ISIDORE. — Isidore'den geliyorum. Borcunuzu hemen ödemenizi saygıyla rica ediyor.

CAPHIS. — Eğer efendimin ihtiyacını bir bilmiş olsaydınız....

VARRO. — Mühlet biteli altı haftadan fazla oluyor efendimiz.

ISIDORE. — Kâhyanız beni atlatıyor, onun için siz efendimize gönderildim.

TIMON. — Durun azıcık nefes alayım. Rica ederim beyler, siz gidin ben az sonra yanınıza gelirim.

(Alcibiades ve beyler çıkar.)

(Flavius'a) Buraya gel kuzum. Dünya ne hale geldi ki böyle karşıma çıkıp tarihi geçmiş senetlerden, ödenmesi lâzım kırk yıllık borçlardan bahis açarak şerefimi lekeliyorlar?

FLAVIUS. — Müsaadenizle efendiler, şimdi bu işi konuşmanın sırası değil; isteklerinizi yemekten sonraya bırakın da ben de o zamana kadar, size niçin para verilmediğini efendimize anlatayım.

TIMON. — Yaa, haydi dostlarım. Onlara ikramda kusur etmeyin.

(Çıkar)

FLAVIUS. — Şu tarafa buyurun.

(Çıkar. Apemantus'la soytarı girer.)

CAPHIS. — Durun durun, soytariyle Apemantus geliyor, haydi onlara biraz takılalım.

VARRO. — Bırak canım, sonra bize söylemediğini bırakmaz.

ISIDORE. — Köpek herif, Allah cezasını versin.

VARRO. — Ne var, ne yok soytarı?

APEMANTUS. — Kendi gölgenle konuşuyorsun galiba.

VARRO. — Sana lâfım yok.

APEMANTUS. — Hayır, kendine var. *(Soytarıya)* Gel gidelim.

ISIDORE. — Soytarı zaten senin arkanda

APEMANTUS. — Hayır, sen ortada duruyorsun, daha kimsenin arkasında filan değilsin.

CAPHIS. — Peki, soytarı şimdi nerde kuzum?

APEMANTUS. — Şimdi burada, sual sordu ya! Zavallı düzenbazlar, madrabaz uşaklar, parayla parasızlık arasında gidip gelen meyancılar sizi!

HEPSİ. — Neyiz dedin Apemantus?

APEMANTUS. — Eşekler!

HEPSİ. — Neden?

APEMANTUS. — Ne olduğunuzu bana soruyorsunuz, kendiniz bilmiyorsunuz da ondan. Haydi konuş onlarla soytarı.

SOYTARI. — Nasılsınız beyler?

HEPSİ. — Çok teşekkür ederiz, iyi soytarı. Hanımın ne âlemde?

SOYTARI. — Sizin gibi acemi horozları haşlamak için su kaynatıyor[1]. Sizi bir kere kerhanede görebilsek.

APEMANTUS. — İyi, eksik olma.

(Bir içoğlan girer.)

SOYTARI. — Aaa, bak hanımımın içoğlanı geliyor.

---

[1] Frengi için sıcak su tedavisi o zamanlar en esaslı tedaviydi.

İÇOĞLAN, Soytarıya. — Hayır ola aslan, bu uslu akıllı kişiler arasında ne yapıyorsun? Sen ne yapıyorsun Apemantus?

APEMANTUS. — Ağzımda bir kırbaç olmalıydı ki sana güzel bir karşılık vereyim.

İÇOĞLAN. — Kuzum Apemantus, şu mektupların üstlerini okusana, hangisi kime, bilmiyorum.

APEMANTUS. — Sen okuyamıyor musun?

İÇOĞLAN. — Hayır.

APEMANTUS. — Öyleyse sen asıldığın zaman pek fazla bir bilgi kaybolmıyacak. Bu asîl Timon'a, bu da Alcibiades'e. Haydi git, zaten piç doğmuştun, sonunda pezevenk öleceksin.

İÇOĞLAN. — Sen de köpek doğmuştun gene köpekler gibi sürünerek öleceksin. Cevap vermeye kalkma gidiyorum.

(Çıkar.)

APEMANTUS. — Sen faziletten de böyle kaçarsın işte. Soytarı, ben de seninle asîl Timon'a gideceğim.

SOYTARI. — Beni orada bırakacak mısın?

APEMANTUS. — Timon evinde olduğu kadar... Siz üçünüz üç madrabazın hizmetkârısınız değil mi?

HEPSİ. — Evet, keşke onlar bizim hizmetimizde olsa.

APEMANTUS. — Yaa, keşke... Cellâdın hırsıza ettiğini ederlerdi.

HEPSİ. — Evet soytarı.

SOYTARI. — Galiba her madrabazın soytarıdan bir hizmetkârı oluyor. Bizim hanım madrabazdır, onun soytarısı da benim. Sizin efendilerinizden borç almaya gelenler hüzünle gelirler keyifle dönerler; halbuki bizim hanımın hanesine keyifle girerler hüzünle çıkarlar, sebebi ne olsa gerek?

VARRO. — Ben bir sebep bulurdum ama...

APEMANTUS. — Öyleyse bul de seni pezevenk başı yapalım, merak etme itibarın azalmaz.

VARRO. — Pezevenk başı da ne demek oluyor, soytarı?

SOYTARI. — Üstü başı temiz bir soytarı, senin gibi biri işte. O bir ruhtur: bazan bir bey kılığına bürünür, bazan bir avukat, bazan da bir feylesof kılığındadır, hem bir feylesof taşı yerine iki taşı vardır. Çok kere de bir şövalye kıyafetindedir. Uzun sözün kısası bu ruh, insanın yedisinden yetmişine kadar girdiği her kalıba girer.

VARRO. — Sana büsbütün de kaçık denmez.

SOYTARI. — Sana da büsbütün akıllı denmez, bendeki kaçıklık kadar sende de akıl noksan.

APEMANTUS. — Bu cevap Apemantus'a yakışır bir cevap.

HEPSİ. — Çekilin çekilin, efendimiz Timon geliyor.

(Timon ve Flavius tekrar girerler.)

APEMANTUS. — Gel, sen benimle gel soytarı.

SOYTARI.—Her zaman da âşıkların, ağabeylerin, yahut kadınların peşinden gideçek değilim ya; bazan da feylesofların peşinden giderim.

(Çıkarlar.)

FLAVIUS. — Rica ederim uzaklaşmayın, size söyliyeceğim var.

TIMON. — Doğrusu beni çok şaşırtıyorsun.

(Hizmetkârlar çıkarlar.)

Neden bu vakte kadar vaziyetimi olduğu gibi bana bildirmedin? Masrafımı gelirime göre ayarlardım.

FLAVIUS. — Kaç defa, boş zamanınızda teklif ettim, beni dinlemek istemediniz.

TIMON. — Hadi hadi, belki eline geçen bir iki fırsatı kaçırmamışsındır ama, o zaman da ben canım istemediği için seni susturmuşumdur. Sonra tutup bu isteksizliğimi kendin için mazeret sayıyorsun.

FLAVIUS. — Aman efendimiz, kaç defa hesaplarımı aldım, getirip önünüze koydum. Fakat siz tutup onları attınız, benim için senin namusun yeter dediniz. Değersiz bir hediyeyi kat kat fazlasiyle ödememi emrettiğiniz zaman başımı sallayıp ağladım, bütün nezaket kaidelerini bir tarafa bırakıp elinizi biraz daha sıkı tutmanız için size yalvardım. Servetinizin azalıp borçlarınızın çoğaldığını size haber verdiğim zamanlar uğradığım tekdirler seyrek olmadığı gibi hafif de değildi. Sevgili efendimiz, şimdi dinliyorsunuz ama çok geç. Elinizdekinin hepsi toplansa şu sıradaki borçlarınızın yarısını ödeyemez.

TIMON. — Bütün emlâkim satılsın.

FLAVIUS. — Hepsi rehinde, hattâ bir kısmı haczedilip satıldı bile. Geri kalanlar, müddeti dolan borçları ödemekten uzak. Müddeti dolacakların da zamanı yaklaşıyor. Bu arada ne tedbir almalı, sonunda hesabımızı nasıl görmeli bilmem.

TIMON. — Topraklarım Lakedamoniaya kadar yayılırdı.

FLAVIUS. — Dünya bir kelimeden ibaret. Hepsi sizin olsaydı, bir sözünüzle de onu vermeniz mümkün olsaydı, çoktan elinizden çıkmıştı.

TIMON. — Doğru söylüyorsun.

FLAVIUS. — Eğer benim idaremden yahut doğruluğumdan şüpheniz varsa beni en titiz mu-

rakıpların karşısında sıgaya çekin. Tanrı bilir ya, hizmetkâr odaları yiyip içip keyfedenlerle dolup taştığı, şarap fıçılarımızdan sarhoşluk dereler gibi aktığı, her oda ışıklarla parıl parıl yanıp saz gürültüleriyle uğuldadığı zamanlar ben odama çekilip gözümü hiç yummadan hüngür hüngür ağlamışımdır.

TIMON. — Yetişir, kuzum yetişir.

FLAVIUS. — Tanrılar, derdim, nedir bu efendimizin cömertliği? Bu gece gene köleler, ayak takımı insanlar gövdeye neler indirdiler neler! Kim Timon'a kul köle olmuyor ki? Hangi kalb, hangi baş, hangi kılıç, hangi kuvvet, hangi servet efendimiz Timon'un emrine amade değil ki? Ulu Timon, asaletli değerli yüce Timon! Ah, bu medihleri satın alan imkânlar tükenince onu çıkaran nefes de tükeniyor. Ziyafette kazanılan çabuk kaybedilir. Bir kış yağmurunun bulutu görünmeye kosun, bu sineklerin hiçbiri ortada kalmaz.

TIMON. — Haydi haydi artık çok söyledin, yetişir. Kalbimden gelen cömertliklerin hiçbiri kötü değildir, belki verdiğimi düşüncesizce verdim, ama görgüsüzce değil. Ne diye ağlıyorsun, dost bulamıyacağımı zannedecek kadar güvenin mi yok. Merak etme, eğer sevdiklerimin sevgisinden faydalanmak, dostluk iddialarını onlardan borç alarak denemek isteseydim, insanları da, servetlerini de, seni istediğim zaman konuşturduğum gibi hiç çekinmeden kullanabilirdim.

FLAVIUS. — İnşallah düşündükleriniz doğru çıkar.

TIMON. — Hattâ bir bakıma bu ihtiyaçlarım bana baş tacı; onları birer nimet sayıyorum, çünkü onlarla dostlarımı deneyeceğim. Vaziyetim hakkındaki hesaplarında nasıl yanıldığını şimdi göreceksin. Dosttan yana hiç fakir değilim. Heey içerdekiler! Flaminius! Servilius!

(Flaminius, Servilius ve daha birkaç hizmetkâr girerler.)

HEPSİ. — Efendimiz, efendimiz.

TIMON. — Herbirinizi bir yere göndereceğim. Sen Lucius'a git, sen Lucullus'a. Kendileriyle bugün beraber avlanmıştık. Sen de Sempronius'a. Onlara sevgilerimi götürün; paraya ihtiyaç gösteren bir vaziyet, kendilerinden yardım istememe fırsat verdiği için iftihar duyduğumu bildirin. Ellişer talent göndersinler.

FLAMINIUS. — Emredersiniz efendimiz.

FLAVIUS, kendi kendine. — Lucius ha? Lucullus ha? Hımm...

TIMON, bir başkasına. — Sen de senato âzalarına git — onlardan bu yardımı, evet devletin gücü yeten en büyük yardımı haketmişimdir — rica et, bana hemen bin talent göndersinler.

FLAVIUS. — Ben daha önce cesaret gösterdim—çünkü böyle davranmayı tabii buluyordum—

sizin mührünüz ve adınızla kendilerine baş vurdum, fakat hayır dediler. İşte, eli boş karşınızdayım.

TİMON. — Doğru mu söylüyorsun? Nasıl olur?

FLAVİUS. — Hepsi bir ağızdan cevap veriyorlar. İşler şu sırada bozukmuş, gelir yokmuş da gönüllerince hareket edemiyorlarmış. Üzgünmüşler, sizin itibar sahibi olduğunuzu biliyorlarmış ama gene de gönülleri istermiş ki... Pek de bilmiyorlarmış ya, her halde bir tarafta bir aksaklık varmış, en asîl ruhlar bile yanılabilirmiş, keşke işler düzgün olsaymış, yazıkmış... Suratlarını ekşitip böyle soğuk, kesik lâflar ettikten sonra görecek başka mühim işleri varmış gibi yaparak şöyle yarım yamalak bir selâm verdiler; ben de bir söz söyliyemedim, dondum kaldım...

TİMON. — Tanrılar, onları mükâfatsız komayın! Kuzum Flavius, yüzün biraz gülsün, bu ihtiyarlara nankörlük dedelerinden kalmıştır, kanları pıhtılaşmıştır, soğuktur, damarlarında pek seyrek dolaşır. Onlarda bu tabii sıcaklık yok da onun için kanı sıcak değiller. İnsan tabiatı, toprağa doğru yaklaştıkça kendini bu yolculuğa uyduruyor, soğuklaşıyor, ağırlaşıyor. *(Bir hizmetkâra)* Ventidius'a git. *(Flavius'a)* Kuzum kederlenme, sen vefalısın, namuslusun, sahiden söylüyorum senin hiçbir kabahatin yok. *(Hizmetkâr)* Ventidius babasını gömeli çok olmadı, onun ölümiyle büyük bir miras da

kondu. Parasız, dosttan yana da fakir, hapiste yattığı zamanlar beş talent verip kendisini kurtarmıştım. Ona benden selâm et, arkadaşının mühim bir ihtiyacı olduğunu, o ihtiyacın da bu beş talenti arattığını söyle. *(Hizmetkâr çıkar.)* Bunu alınca müddeti dolmuş olan borcum için o adamlara ver Flavius. Etrafında arkadaşları varken Timon'un servetinin tehlikeye düşeceğini ne söyle, ne de aklına getir.

FLAVIUS. — Aklıma ben de getirmek istemezdim ama cömertliğin asıl düşmanı, kendi eli açık diye herkesi de eli açık sanmaktır.

(Çıkarlar.)

PERDE III

SAHNE I

Atina. Lucullus'un evinde bir oda.

Flaminius bekler, bir Hizmetkâr girer.

HİZMETKÂR. — Efendime sizin geldiğinizi haber verdim, görüşmek için aşağı inecek.

FLAMINIUS. — Teşekkür ederim.

(Lucullus girer.)

HİZMETKÂR. — İşte efendim.

LUCULLUS, kendi kendine. — Timon'un adamlarından biri. Eminim ki bir hediyedir. Nasıl da çıktı: bu gece rüyamda gümüşten bir leğen ibrik görmüştüm. Flaminius, mert Flaminius, sefa geldiniz hoş geldiniz efendim. Bana biraz şarap doldur. *(Hizmetkâr çıkar.)* Atinanın o itibarlı, kusursuz, noksansız, açık kalbli asîl adamı, o cömert ve iyi efendin nasıl?

FLAMINIUS. — Sıhhati yerinde efendim.

LUCULLUS. — Sıhhatinin yerinde oluşuna pek sevindim efendim. Orada harmaniyenin altında ne var, sevimli Flaminius?

FLAMINIUS. — İnanın ki boş bir kutu. Efendim adına, onu siz efendimizin doldurmasını rica etmeye geldim. Kendisine çok acele elli talent lâzım oldu da ödünç vermeniz için siz efendime haber gönderdi. Hemen yardımda bulunacağınızdan hiç şüphe etmiyor.

LUCULLUS. — Vay vay vay! Hiç şüphe etmiyor öyle mi? Ah, iyi adamdır soylu kişidir, yalnız konağını öyle herkese açık tutmasa. Bir defa değil kaç defa sofrasında beraber bulundum; böyle davranmamasını hep söylerdim. Sonra, kendisini daha az masraf etmeye kandırmak için akşam yemeğine de giderdim, ama o hiç nasihat dinlemez, gelişim onu bir parça olsun ikaz etmezdi. Her insanın kendine göre bir kusuru vardır, Timon'un kusuru da fazla açık kalbli oluşu. Bunu kendisine de söyledim, fakat bir türlü vazgeçiremedim.

(Hizmetkâr şarapla gelir.)

HİZMETKÂR. — Efendimiz buyurunuz, işte şarabınız.

LUCULLUS. — Flaminius, eskidenberi senin uslu akıllı bir adam olduğunu söylerim. Şerefine içiyorum.

FLAMINIUS. — Efendimiz teveccüh gösteriyorlar.

LUCULLUS. — Senin leb demeden leblebiyi anlar bir adam olduğunu çok iyi bilirim—sözün

doğrusu bu—mantıklı olmasını bilen bir adamsın. Eğer zaman seni iyi kullanırsa sen de zamanı iyi kullanabilen insanlardansın. Bunlar senin meziyetlerin hep. *(Hizmetkâra)* Hadi sen git. *(Hizmetkâr çıkar.)* Biraz yaklaş, dürüst Flaminius. Efendin cömert bir beyzadedir, ama sen akıllı bir adamsın. Bana geliyorsun, ama pekâlâ biliyorsun ki şimdi ödünç para vermenin sırası değil, hele dostluk hatırı için, teminatsız vermek... İşte sana üç mangır, hadi bakayım oğlum, buna gözünü yumar, beni görmediğini söylersin, emi? Hoşça kal.

FLAMINIUS. — Nasıl olur da dünya bu kadar değişir, hem hepimiz daha sağken? Defol, Allahın cezası murdar, sana tapan adama git!

(Parayı fırlatıp atar.)

LUCULLUS. — Ya! Şimdi anladım, sen de sersemin biriymişsin, feendine tam uymuşsun.

(Çıkar.)

FLAMINIUS. — Bu üç mangır da ötekilerle beraber ateş olup vücuduna yapışsın. Cehennemde onların erimiş suyunu başından aşağı giy. Sen arkadaş değil, arkadaş kusurusun. Arkadaşlık bu kadar entipüften, bu kadar dayanıksız bir şey mi ki iki gün geçmeden değişiyor? Ah tanrılar! Efendim nasıl coşacak biliyorum. Bu aşağılık herif efendimin nimetini yemek şerefine erdi. Sonra kendi zehir kesildiği halde ne diye bu yemek onu besler? Ah, dilerim başına hep illetler musallat olsun, hastalık-

tan ölecek hale geldiği zaman da tabiatın efendimin kesesinden gelen tarafı hastalığı iyi edemesin, sadece uzatsın.

(Çıkar.)

SAHNE II

Atina. Bir meydan.

Lucius ile üç yabancı girer.

LUCIUS. — Kim, Timon'mu? Aa, benim pek iyi arkadaşımdır, itibarlı asalet sahibi bir adamdır.

BİRİNCİ YABANCI. — Biz de öyle tanıyoruz, kendisinin yabancısıyız ama. Yalnız, size bir şey söyliyeceğim efendimiz: ağızdan ağıza dolaşıyordu işittim, asîl Timon'un mutlu günleri artık sona ermiş, serveti yavaş yavaş eriyormuş.

LUCIUS. — Hadi canım inanmayın, onun parası biter mi hiç?

İKİNCİ YABANCI. — Ama efendimiz, şuna inanın ki, geçenlerde adamlarından biri Lucullus'dan bilmem ne kadar talent borç almaya gitmiş. Hattâ çok ısrarla istemiş, neden lâzım olduğunu anlatmış ama bir şey verilmeden geri çevrilmiş.

LUCIUS. — Ne?

İKİNCİ YABANCI. — Dediğim gibi, bir şey verilmeden geri çevrilmiş efendim.

LUCIUS. — Ne garip işmiş o öyle. Tanrılar şahidimdir, doğrusu bundan ben utandım. Onun gibi itibarlı bir adam geri çevrilsin ha! Bu işte pek şerefli davranılmamış, kendi hesabıma itiraf etmeliyim ki, Timon'dan ufak tefek lûtuflar görmüşümdür: para, gümüş takımları, kıymetli taşlar, daha böyle birtakım şeyler — ama Lucullus'a verilenlerin yanında bunlar hiç kalır. Gene de, eğer ona güvenmeyip bana haber gönderseydi kaç misli talent isterse istesin onu geri çevirmezdim.

(Servilius girer.)

SERVILIUS. — Ne iyi tesadüf, işte efendim orada. Efendimizi bulacağım diye kan ter içinde kaldım. *(Lucius'a)* Şerefli efendimiz...

LUCIUS. — Aaa Servilius, sana rasladığıma sevindim. Güle güle; pek aziz dostum olan itibar ve fazilet sahibi efendine benden selâm söyle.

SERVILIUS. — Müsaadenizle efendimiz, efendim beni gönderdi...

LUCIUS. — Ha, ne gönderdi? Kendisine o kadar bağlıyımdır ki...Hep böyle bir şeyler gönderir. Nasıl teşekkür etsem, dersin? Bu sefer de ne gönderdi bakalım?

SERVILIUS. — Bu seferlik sadece ihtiyacını gönderdi. Siz efendimizden elli talent rica ediyor, acele lâzım oldu da,

LUCIUS. — Hadi canım biliyorum, efendin benimle şaka ediyor. Onun için beşyüz talent bile para değildir.

SERVILIUS. — Bununla beraber şimdilik istediği daha azdır efendimiz. Eğer ihtiyacı iyiliği yüzünden olmasaydı onun adına bu kadar candan ricada bulunmazdım.

LUCIUS. — Ciddi mi söylüyorsunuz?

SERVILIUS. — Ruhum hakkı için doğru efendimiz.

LUCIUS. — Ah, ben ne hayvanmışım ki böyle bir fırsat için tedbir almadan elimdekileri çıkartmışım. Halbuki itibarsever bir adam olduğumu göstermenin tam sırası gelmişti. Ne ters raslamış da geçen gün alışverişte bulunmuşum. Bir hiç uğruna ne kadar büyük bir şerefi kaçırdım! Tanrılar şahidimdir, şimdi bir şeyler yapacak halde değilim. Ah ne hayvanmışım.Ben de asîl Timon'dan bana yardım etmesini rica edecektim, bu efendiler de şahittir, ama iyi ki istememişim. Benden iyi efendine bol bol selâm götür. Umarım ki, kendileri elimde iyilik etmek kudreti yok diye hakkımda fena şeyler düşünmezler. Benim tarafımdan şunu da söyle, böyle itibar sahibi bir asîli memnun edememeği en büyük bahtsızlıklarımdan biri sayıyorum. İyi Servilius, bana dostluk gösterip ona sözlerimi olduğu gibi tekrarlar mısın?

SERVILIUS. — Evet efendim, tekrarlarım.

LUCIUS. — Ben de sana bir iyilik etmek fırsatını bulurum elbet.

(Servilius çıkar.)

Doğru, dediğiniz gibi sahiden Timon'un elinde avucunda bir şeyler kalmamış. İnsanın da bir defa işi bozuldu mu bir daha düzelmesi zordur.

(Çıkar.)

BİİNCİ YABANCI. — Gördün mü, Hostilius?

İKİNCİ YABANCI. — Gördüm gördüm.

BİRİNCİ YABANCI. — Ne yaparsın, dünyanın hali bu. Bütün dalkavukların ruhu aynı soydandır, bir tabaktan yemek yediği her adama insan dost diyemiyor. Çünkü benim bildiğime göre Timon bu adama babalık etmiştir, onun masrafını kendi kesesinden görmüş, itibarına destek olmuştur. Üstelik adamlarının aylıkları bile Timon'un parasından verilmiştir. Ne zaman içse dudaklarına götürdüğü Timon'un gümüş kupasıdır; sonra da... Ah, insan böyle nankör bir kılıkla görününce ne korkunçlaşıyor Servetine nispet edilirse merhametli insanların sadaka diye verdiklerinden fazla olmıyan bir parayı bile bu herif Timon'dan esirgiyor.

ÜÇÜNCÜ YABANCI. — Dini bütün olan insan böyle şey yapmaz.

BİRİNCİ YABANCI. — Kendi hesabıma ben Timon'dan ömrümde bir şey görmedim, lûtuflarından payıma bir şey düşmedi ki onun arkadaşı sayılayım. Gene de söylerim ki, ihtiyacı bana düşseydi o asîl seciyesinin, o dillere destan faziletinin, o kibar halinin hatırı için varımı yoğumu sevine sevine rehine kor, karşılığının çoğunu da ona verirdim; kendisini o kadar çok severim. Ama görüyorum ki insanların, merhameti bir yana bırakmayı öğrenmeleri lâzım; çünkü menfaatin yeri vicdandan üstün.

(Çıkarlar.)

SAHNE III

Atina. Sempronius'un evinde bir oda.

Sempronius ile Timon'un bir uşağı girer.

SEMPRONIUS.—Başkaları dururken ille beni mi buldu? Bir kere Lucius'a yahut Lucullus'a başvurabilirdi. Hem şimdi, hapisten kurtardığı Ventidius da zengin. Hepsi ellerindekini ona borçlu.

HİZMETKÂR. — Efendimiz, hepsi denendi, hepsi de kalp çıktı, çünkü hiçbiri istediğini vermedi.

SEMPRONIUS. — Ne? Hiç biri de istediğini vermedi mi? Ventidius da, Lucullus da vermedi ha? Şimdi de bana mı haber gönderiyor? Üçü de, öyle mi? Hımm! Bu onun sevgisinin de, aklının da kıt olduğunu gösteriyor. En son başvuracağı ben miyim? İşi yolunda olan dostlar, hastasından ümidini

kesmiş hekimler gibi onu yüzüstü bırakmışlar da şifasını bulmak şimdi bana mı düşüyor? Bu işte benim şerefimle oynadı, kendisine kızgınım, sıramı bilmeliydi. Böyle davranışını saçma buluyorum. İhtiyaç içinde kalmışsa ilk başvuracağı ben olmalıydım. Çünkü söylemezsem vicdansızlık olur, ondan ilk lûtuf gören insan bendim. Sıkıntısını gidermem için başvurmadı vurmadı da nihayet şimdi mi beni hatırlıyor? Yoo, sonra bu herkese alay mevzuu olur, beyler arasında akılsız diye adım çıkar. Keşke istediğinin üç mislini isteseydi de önce bana haber gönderseydi; o vakit için rahat ederdi. Ona iyilik etmeye o kadar candan hazırdım ki. Ama şimdi dön git, onların soğuk cevaplarına benimkini de ekle. Benim itibarımı küçük gören paramın yüzünü göremez.

(Çıkar.)

HİZMETKÂR. — Diyecek yok doğrusu, efendimiz iyi niyetler besliyen bir hain. Şeytan, insanları düzenbazlaştırırken ne yaptığının farkında olmamış herhalde; böylece kendisi borçtan kurtulmuş oluyor; eminim ki sonunda insanların yaptığı kötülükler onu temize çıkaracak. Bu asîl adam kötülük için ne de güzel bir yol tutmuş: fazilet örneklerinden de fenalık örneği çıkarıyor, tıpkı vatanseverlik ateşiyle bütün ülkesini yangın yerine çevirenler gibi. İşte onun hilekâr sevgisi bu yaradılışta. Efendimin en büyük ümidi ondaydı, şimdi artık yok oldu, sade tanrılara kaldı. Dostlarımın hepsi öldü artık.

Bereketli yıllar yılı sürgü görmiyen kapılar şimdi efendilerinin emniyeti için kapanmak gerek. Eli açık davranmanın sonu bu işte. Parasını tutmasını bilmiyen kapısını çekip oturmalıdır...

(Çıkar.)

SAHNE IV

Atina. Timon'un konağında bir divan odası.

Varro'nun iki uşağı, Lucius'un bir uşağı girer. Titus, Hortensius ve Timon'un diğer alacaklılarının uşaklariyle karşılaşırlar. Hepsi Timon'un çıkmasını beklemektedirler.

VARRO I. — Ne iyi tesadüf: günaydın Titus! Günaydın Hortensius!

TITUS. — Size de, Varro'cuğum.

HORTENSIUS. — Lucius, vay sen de burada mısın?

LUCIUS. — Evet, hem galiba hepimizi de buraya getiren iş aynı iş; çünkü benimki para.

TITUS. — Onlarınki de öyle, benimki de öyle.

(Philotus girer.)

LUCIUS. — İşte Philotus efendi de geldi.

PHILOTUS. — Topunuza birden günaydın.

LUCIUS. — Hoş geldin arkadaş, saat kaç var dersin?

PHILOTUS. — Dokuza yaklaşıyor.

LUCIUS. — O kadar oldu mu?

PHILOTUS.—Efendimiz daha gözükmedi mi?

LUCIUS. — Daha gözükmedi.

PHILOTUS. — Şaştım doğrusu, güneş eskiden yedide doğardı.

LUCIUS. — Evet ama şimdi günler kısaldı. Unutma ki masrafın gidişi güneşinkine benzer; yalnız, o gitti mi bir daha geri gelmez. Korkarım ki şimdi Timon'un kesesi kışın derinliklerine gömüldü, ne kadar dalarsan dal gene bir şey bulunmıyacak.

PHILOTUS. — Benim korkum da o.

TITUS. — Bakın size tuhaf bir şey söyliyeyim: efendin şimdi seni para istemiye gönderiyor...

HORTENSIUS. — Evet, öyle, doğru.

TITUS. — Halbuki üzerindeki mücevherler Timon'dan hediye. Ben de bunları Timon'dan almaya geliyorum.

HORTENSIUS. — Gönlüm buna hiç de razı değil.

LUCIUS. — Bakın, ne olmıyacak şey. Timon'a bu işte borcundan fazla ödetiliyor. Efendim pahalı mücevherler takıyor, sonra da onların parasını istetiyor gibi bir şey.

HORTENSIUS. — Tanrılar şahidim olsun ki bu iş bana çok ağır geliyor. Ben biliyorum, efendim Timon'un sırtından az geçinmedi; şimdi böyle nankörlük etmek hırsızlıktan da beter.

VARRO 1. — Öyle, benimki üç bin altın. Seninki ne kadar?

LUCIUS. — Benimki beş bin.

VARRO. — Epeyce fazla, bu hesaba göre senin efendinin güveni benim efendininkinden fazlaymış, yoksa elbet ikisinin de alacağı bir olurdu.

(Flaminius girer.)

TITUS. — Timon'un adamlarından biri.

LUCIUS. — Flaminius, bir şey soracağım: kuzum, efendimiz hazır mı, çıkıyor mu?

FLAMINIUS. — Hayır, daha hazır değil.

TITUS. — Efendimizi bekliyoruz, kendisine bildiriver kuzum.

FLAMINIUS. — Bunu söylememe lüzum yok, sizin ne kadar erkenci olduğunuzu bilir.

(Çıkar. Flavius bir harmaniyeye bürünmüş girer.)

LUCIUS. — Öyle yüzünü gözünü örtmüş geçen onun kâhyası değil mi? Kendini belli etmeden sıvışıp gidiyor, çağır onu.

TITUS. — Buraya bakar mısınız efendim?

VARRO. — Müsaadenizle efendim.

FLAVIUS. — Benden ne istiyorsunuz dostum?

TITUS. — Bir para alacağız da onu bekliyoruz efendim.

FLAVIUS. — Evet, eğer alacağız demekle almak mümkün olsaydı o zaman almanız muhakkaktı. Alacaklarınızı, hesap pusulalarınızı ne diye nankör efendileriniz efendimin sofrasında yerken getirip sunmadınız? O zamanlar onun borçlarını hoş görürler daha da alsın diye yaltaklanırlar, faziletini aç gözlü midelerine indirirlerdi. Beni böyle zorlamakla kendinizi boşuna üzüyorsunuz; bırakın sessiz sedasız çekilip gideyim. İnanın ki efendimle ben hesabı temizledik, ne bende hesabını tutacak bir şey kaldı, ne de onda harcayacak bir şey.

LUCIUS.—Evet ama bu cevap bir işe yaramaz.

FLAVIUS. — İşe yaramasa bile sizin kadar aşağılık değildir, çünkü siz dolandırıcıların işine yarıyorsunuz.

VARRO I. — Ne, veznedar efendimiz neler mırıldanıyor?

VARRO II. — Ne derse desin, fakir düşmüş ya, bu intikam ona yetişir. Kafasını sokacak bir yeri olmıyandan daha ulu orta konuşan var mıdır? Böyleleri kendilerinden yüksektekilere söylemediklerini bırakmazlar.

(Servilius girer.)

TITUS. — A, işte Servilius geldi. Şimdi bir cevap alacağız demek.

SERVILIUS.—Bir başka zaman gelmenizi rica etsem efendiler. Böyle yaparsanız çok sevineceğim, inanın ki efendim şu sırada kızmaya pek yer arıyor, o sakin hali artık kalmadı, sıhhati çok bozuldu, odasından çıkmıyor.

LUCIUS. — Hasta olmadan da odalarından çıkmıyanlar çoktur. Hem sıhhati o kadar bozuksa borçlarını bir an önce verip tanrıların karşısına alnı açık çıkması daha doğru olur sanırım.

SERVILIUS. — Hey tanrılar!

TITUS. — Bunu cevap saymayız efendim.

FLAMINIUS, içerden. — Servilius imdat! Efendimiz, efendimiz!

(Deli gibi Timon girer, arkasında Flaminius gelir.)

TIMON. — Ne! Bana kendi kapılarım engel oluyor, öyle mi? Ben bütün ömrümce hür dolaşayım da sonra kendi evim düşman kesilip beni kıskıvrak bağlasın, hapishanem olsun ha! Ziyafetlere boğduğum yer de mi şimdi bütün insanlık gibi karşımda taş yürekli oluyor?

LUCIUS. — Titus, söylemenin sırası.

TITUS. — Efendimiz işte benim hesap pusulam.

LUCIUS. — İşte benimki de.

HORTENSIUS. — Benimki de efendimiz.

VARRO I ve II. — Bizimkiler de efendimiz.

PHILOTUS. — İşte hepimizin hesap pusulaları.

TIMON. — Onlarla vurun vurun da beni yere serin, ikiye biçin.

LUCIUS. — Ah efendimiz.

TIMON. — Kalbimi parça parça edip para diye kullanın.

TITUS. — Benimki elli talent.

TIMON. — Kanımı damla damla sayın.

LUCIUS. — Beş bin altın efendimiz.

TIMON. — Onu beş bin damla öder. Seninki ne kadar? Seninki?

VARRO. — Efendimiz, efendimiz...

TIMON. — Beni parçalayın, alın beni, sizin başınıza da tanrılar musallat olsun.

HORTENSIUS. — Bana kalırsa efendilerimiz para yerine bu gidişle hava alacaklar. Bu alacaklardan ümit kesmek lâzım, çünkü borçluları ümit kalmamış bir zırdeli.

(Çıkarlar.)

TIMON. — Köle herifler, soluğumu bile kesip aldılar. Alacaklılar mı? İblisler!

FLAVIUS. — Sevgili efendimiz...

TIMON. — Yapsam ne çıkar?

FLAVIUS. — Efendimiz...

TIMON. — Öyle yapacağım. Kâhyam gelsin.

FLAVIUS. — Buradayım efendimiz.

TIMON. — Böyle hemen anında ha? Git gene bütün dostlarımı davet et, Lucius'u, Lucullus'u, Sempronius'un, hepsini. O soysuzlara bir ziyafet daha çekeceğim.

FLAVIUS. — Aman efendimiz, zihniniz perişan da ondan böyle söylüyorsunuz. Kendi halinde bir sofraya bile yetecek şey yok.

TIMON. — Ona sen hiç üzülme, git, emrediyorum, hepsini çağır. Bırak da hergele sürüsü bir daha gelsin; ahçımla ben, onlara yiyecek şey buluruz. *(Çıkarlar.)*

SAHNE V

Atina. Senato.

Senato toplanmıştır.

BİRİNCİ ÂZA. — Efendim, ben de reyimi veriyorum, suç kanlı, ölmesi lâzım. Günahkârlığı hiçbir şey merhamet kadar cesaretlendirmez.

İKİNCİ ÂZA. — Çok doğru. Kanunun onu çiğnemesi lâzım.

(Arkasından hizmetkârlarla Alcibiades girer.)

ALCIBIADES. — Senatomuz sağ olsun varolsun, merhametini de esirgemesin.

BİRİNCİ ÂZA. — Ne var kumandan?

ALCIBIADES. — Sizin iyiliklerinize güvenerek boynumu eğip ricada bulunmaya geldim. Çünkü acımak adaletin şanındandır, onu yalnız müstebitler zalimce kullanırlar. Bir dostum için zaman da, hâdiseler de rasgitmedi; başı kızıp kanuna meydan okudu; kanunsa düşüncesizlik edip ona dalanlar için dibi olmayan bir denizdir. Kabahati bir tarafa bırakılırsa meziyetleri olan bir adamdır. Hem korkaklık da göstermedi — ki sade bu şeref kabahatine bedel sayılır — asîl bir hiddet ve mert bir yürekle düşmanına karşı koydu. Adının tehlikede olduğunu görünce kızgınlığını öyle aklı başında, öyle taşkınlıktan uzak idare etti ki onu daha hiddeti üstündeyken bile gören sadece bir iddiayı ispat etti zannederdi.

BİRİNCİ ÂZA. — Çirkin bir işi güzel göstermek için çok aykırı bir düşünceye saplanıyorsunuz. Adam öldürmeyi hoş göstermek, kavgacılığı cesarete yakıştırmak için sözlerinizin katlanmadığı zahmet kalmadı. Aslındaysa bu türlü cesaret piç bir cesarettir: fırkalar ayrılırlar yeni peyda olurken

dünyaya gelmiştir. Gerçekten cesur kimse insanların en ağır sözlerine hakîmce tahammül gösteren kimsedir: uğradığı haksızlıkları dışında tutar, onları elbiseleri gibi rasgele giyer, gördüğü zararları benimseyip kendine dert etmez. Eğer haksızlık bir kötülük de insan da o yüzden cani oluyorsa, hayatını fenalık uğuruna feda etmek ne çılgınlıktır!

ALCIBIADES. — Efendimiz...

BİRİNCİ ÂZA. — Koskoca günahları temiz diye gösteremezsin. Yiğitlik intikam almakta değil tahammül göstermektedir.

ALCIBIADES. — Efendilerim, o halde kusuruma bakmazsanız bir kumandan yollu konuşacağım. Öyleyse budala insanlar ne diye kendilerini cenge atalar da tehditlere sabır gösteremezler? Ne diye gönüllerini ferah tutmaz, düşmanın gelip onları rahat rahat boğazlamasına kayıtsız kalmazlar? Tahammül göstermekte bu kadar büyük bir yiğitlik varsa , yabancı ülkelerde bizim işimiz ne? Eğer iş yiğitliğe kalıyorsa evde oturan kadınlar daha yiğit; eşek aslandan daha babayiğit. Eğer hikmet eziyet çekmekte ise zincirlere vurulmuş mücrim, hâkimden daha hikmet sahibidir. Efendilerim, kudretli olduğunuz kadar iyi olduğunuzu da gösterip merhametli davranın. Düşüncesizliği soğuk kanlılıkla kim itham etmez ki? Adam öldürmek günahların en son mertebesidir, kabul ediyorum. Ama kendini müdafaa için olursa merhametin gözünde haklıdır.

Kızmak, tanrıya karşı koymaktır. Ama insan olup da kızmayan var mıdır? Suç hakkında hükmünüzü ona göre verin.

İKİNCİ ÂZA. — Boşuna nefesinizi tüketiyorsunuz.

ALCIBIADES. — Boşuna ha? Lakedamonia'da geçen hizmetleri hayatını kurtarmaya yetecek birer rüşvettir.

BİRİNCİ ÂZA. — O da neymiş?

ALCIBIADES. — Efendiler, iyi hizmet görmüştür diyorum; çarpışmalarda birçok düşmanlarınızı öldürmüştür. Son çarpışmada ne büyük yiğitlik göstermişti, ne çok yara almıştı...

İKİNCİ ÂZA. — Pek çok, lüzumundan fazla. Her işte kavga çıkarmaya yeminli sanki. Öyle bir günahı var ki onu içine alıp boğuyor, yiğitliğini hapsediyor. Hiç başka düşmanı olmasa bile bu onu yere vurmaya yeter. Hayvanlar gibi bu çılgınlığa kapıldığı zaman işlemediği fenalık, aklından geçirmediği fesatlık kalmıyor; bu da bize gösteriyor ki hayatı zararlı, içmesi de tehlikeli.

BİRİNCİ ÂZA. — Ölecek.

ALCIBIADES. — Ne kötü nasip! Pekâlâ harbde ölebilirdi. Efendiler, onun sağ kolu bütün ömrünü satın alacak, hem kimseye de borçlu kalmıyacak bir değerde ama, siz onda pek meziyet bul-

muyorsanız, insafa gelmek için benim meziyetlerimi de onunkilere katın. Bilirim ki siz saygıdeğer ihtiyarlar emniyeti seversiniz. Önünüzde zaferlerimi, bütün şerefimi bahse koyarım ki lûtuflarınızı kat kat fazlasiyle ödeyecektir. Eğer bu suç için kanuna hayatını borçluysa bırakın onu harbde mertçe yara alarak ödesin. Çünkü kanun gibi harbin de pençesinden kurtuluş yoktur.

BİRİNCİ ÂZA. — Biz kanunu tutarız. Ölecek. Daha fazla ısrar etmeyin, bizi çok kızdırmış olursunuz. İster dost olsun, ister kardeş, bir başkasının kanını akıtan onun karşılığını kendi kaniyle öder.

ALCIBIADES. — Böyle mi olması lâzım? Böyle olmaması lâzım. Efendiler sizden rica ederim, benim kim olduğumu göz önünde tutun.

İKİNCİ ÂZA. — Nasıl?

ALCIBIADES. — Kim olduğumu hatırınızdan çıkarmayın.

ÜÇÜNCÜ ÂZA. — Ne?

ALCIBIADES. — Beni size unutturan yaşınız olmalı, yoksa bu kadar ehemmiyetsiz bir lûtuf için ricada bulunup reddedilerek böyle aşağılanmazdım. Bu muameleniz yaralarımı sızlatıyor.

BİRİNCİ ÂZA. — Gazabımıza meydan mı okuyorsunuz? Az söz söyliyeceğiz ama tesiri geniş olacak: sizi ömrünüzün sonuna kadar sürgün ediyoruz.

ALCIBIADES. — Beni sürmek mi? Bunaklığınızı sürgün edin, senatoyu iğrenç bir hale sokan o murabahacılığınızı sürgün edin.

BİRİNCİ ÂZA. — İki günün sonunda gene Atina'da bulunursan daha ağır bir hükmümüze çarpılmaya hazır ol. O da bizi kızdırıp coşturmamak için hemen idam edilsin.

(Âzalar çıkar.)

ALCIBIADES. — Tanrılar sizi ihtiyarlıktan kurtarmasın, kuru kemik oluncaya kadar yaşayın da kimseler size bakmak istemesin! Çılgından da beter bir haldeyim. Düşmanlarını onlardan ben uzak tuttum, o sıralarda onlar paralarını sayıp yüksek faizlerle borç veriyorlardı. Benim bütün kazancım aldığım yaralar oldu. Hepsi de bunun içinmiş ha!.. Murabahacı senatonun, kumandanlarının yaralarına sürdüğü melhem bu mu? Sürgün ha! Varsın gelsin. Sürgüne gitmekten üzüldüğüm yok; gücenmeme iyi bir sebep olur da Atina'yı yere vurabilirim. Vaziyetten memnun olmayan askerlerimi canlandırayım, gönülleri kazanayım. Çoğu kanunlarla uyuşamamak bir şereftir; şandır; askerler de tanrılar gibi haksızlıkları pek umursamazlar.

(Çıkar.)

SAHNE VI

Atina Timon'un konağında bir divan odası.

Saz çalar, sofralar kurulmuştur, uşaklar hizmet eder. Birçok beyler, senato âzaları, daha başkaları ayrı ayrı kapılardan girerler.

BİRİNCİ BEY — Gününüz aydın olsun efendim.

İKİNCİ BEY — Sizin de gününüz aydın olsun. Muhterem efendimiz geçen gün bizi sadece denedi galiba.

BİRİNCİ BEY — Karşılaştığımız zaman ben de onu düşünüyordum. İşleri, birçok arkadaşlarını denediği sırada gözüktüğü kadar fena değildir ümidindeyim.

İKİNCİ BEY — Yeni bir ziyafet verdiğine bakılırsa olmamalı.

BİRİNCİ BEY — Ben de öyle sanırım. Israrla davet etti, halbuki beni gelmekten alıkoyan birçok mühim işlerim vardı. Ama and verip onları bıraktırdı. Gelmiye mecbur kaldım.

İKİNCİ BEY — Sizin gibi benim de elimde birçok acele işlerim vardı. Ama mazeretimi dinlemedi. Benden borç istemiye adam gönderdiği zaman bir şeylerim yoktu diye üzülüyorum.

BİRİNCİ BEY — İşlerin ne yolda olduğunu görüyorum da benim de o dertle içim doluyor.

İKİNCİ BEY — Buradakilerin hepsi öyle. Sizden ne kadar borç istediydi?

BİRİNCİ BEY — Bin altın.

İKİNCİ BEY — Bin altın ha?

BİRİNCİ BEY — Ya sizden?

ÜÇÜNCÜ BEY. — Efendim, bana haber göndermiş... İşte geliyor.

(Timon arkasında hizmetkârlarla girer.)

TIMON.—Beni pek sevindirdiniz. Nasılsınız?

BİRİNCİ BEY — Siz efendimizin afiyette olduklarını işittikçe biz de iyi oluyoruz.

İKİNCİ BEY. — Kırlangıç bile yazın peşi sıra gitmekte, bizim peşinizden gelmekte gösterdiğimiz hevesi göstermez.

TIMON, kendi kendine. — Kışı bırakıp gitmekte de. İnsanlar, işte böyle yazla beraber geçip giden kuşlar. Beyler, yemeğimiz bu uzun bekleyişi karşılamıyacak. Eğer davul sesi pek sert gelmezse, şimdilik kulaklarınıza musiki ziyafet çeksin. Yemeğe de biraz sonra gideriz.

BİRİNCİ BEY — Habercisini eli boş döndürdüm diye umarım ki efendimiz bana gücenmemiştir.

TIMON. — Yok efendim, böyle şeyi aklınıza getirip üzülmeyin.

İKİNCİ BEY — Asîl efendimiz...

TIMON. — Ooo, benim iyi dostum, ne haber?

İKİNCİ BEY — İtibarı büyük efendimiz, geçen gün bana haber gönderdiğiniz zaman parasız

bulunmak talihsizliğindeydim. Bunu düşündükçe utancımdan âdeta hasta oluyorum.

TIMON. — Öyle şeyler düşünmeyin.

İKİNCİ BEY. — Haberinizi iki saat önce göndermiş olsaydınız...

TIMON. — Zihninizi böyle şeylerle yormayın. *(Sofra ortaya getirilir.)* Haydi hepisini içeri getirin.

İKİNCİ BEY — Bütün tabaklar örtülü.

BİRİNCİ BEY. — Şahane bir ziyafet, bilmiş olun.

ÜÇÜNCÜ BEY — Hiç şüpheniz olmasın, mevsim neler verebilirse, para neler alabilirse hepsi vardır.

BİRİNCİ BEY. — Nasılsınız? havadis ne?

ÜÇÜNCÜ BEY — Alcibiades sürülmüş, duydunuz mu?

BİRİNCİ BEY — Alcibiades sürülmüş ha?

ÜÇÜNCÜ BEY.—Evet, sürüldüğü muhakkak

BİRİNCİ BEY — Nasıl olmuş, nasıl?

İKİNCİ BEY — Kuzum sebebi neymiş?

TIMON. — Değerli dostlarım, yanaşmaz mısınız?

ÜÇÜNCÜ BEY — Sonra anlatırım, şimdi mükemmel bir ziyafet bekliyor.

İKİNCİ BEY — Gene eski halini buldu.

ÜÇÜNCÜ BEY — Devam eder mi acaba?

İKİNCİ BEY — Şimdilik iyi. Ama zamanla...

ÜÇÜNCÜ BEY — Ne demek istediğinizi anlıyorum.

TIMON. — Herkes sevgilisini öpmeye koşar gibi yerine geçsin. Sofranın her yerine düşen yemek birdir. Resmî bir ziyafetteymiş gibi yer seçmekte uyuşamayıp yemeği soğutmayın. Oturun, oturun. Tanrılar kendilerine şükran göstermemizi beklerler.

> «Ey insanlara iyilik gösteren ulu tanrılar! İçimize şükran hissi serpin, kendi hediyeleriniz kendi adlarınızı yükseltsin. Amı vereceklerinizi büsbütün tükenmesin, yoksa tanrılığınız hor görünür. Her insana yetecek kadar verin, birinin ötekine vermesine meydan kalmasın. Çünkü siz tanrılar insanlardan ödünç almaya kalksanız, insanlar tanrılara sırt çevirirdi. Emredin de yenen şey, o yemeği verenden daha çok sevilsin. Yirmi kişilik hiçbir toplantıda yirmiden aşağı habis bulunmasın. Bir sofrada on iki kadın oturuyorsa on ikisi de... oldukları gibi olsunlar. Geri kalan neniz varsa tanrılar, Atina'nın Senato âzasından

en aşağılık halkına kadar hepsinin kusurlarını mahvedip ortadan kaldırmak için kullanın. Buradaki dostlarıma gelince: bence hepsi de bir hiçten ibaret. Onun için ne siz onları kutlayın, ne de ben ağırlayayım.»

Köpekler! Kapakları açın da yalayın.

(Tabakların kapakları kaldırılır, içlerinin sıcak suyla dolu olduğu görülür.)

BAZILARI. — Efendimiz ne demek istiyorlar?

DİĞERLERİ. — Bilmem.

TIMON. — Dilerim ki bu ziyafetten daha iyisini görmiyesiniz, sizi sözde dostlar sizi! Size en yakışanı dumanla ılık sudur. Timon'dan göreceğiniz son ziyafet, bu işte: Üzerine pul pul yapışan yaltaklanmalarınızdan yıkanıp temizleniyor ve sizin buram buram terliyen alçaklığınızı yüzünüze savuruyor. *(Suyu yüzlerine atar.)* Çok yaşayın ama herkesten nefret görerek yaşayın; sizi sırıtan, sureti haktan görünen iğrenç tufeyliler! Sizi yüze gülüp arkadan kuyu kazanlar, sevimli görünüp baş yiyen kurtlar! Sizi boynu bükük ayılar sizi! Servet budalaları, çanak yoldaşları, mevsim sinekleri, baş açıp diz çöken uşaklar, uçucu dumanlar, dönek herifler sizi! Canlı varlıkların uğradığı dertlerin hepsine birden uğrayın! Ne, gidiyor musunuz? Acele etmeyin! Önce ilâcını al! Sen de! Sen de! Dur sana para vereceğim; ödünç alacak değilim. Ne, hepiniz de gidiyorsunuz demek? Bundan sonra bir alça-

ğın ağırlanmadığı ziyafet ziyafet değildir. Ey konak yan! Ey Atina yere geç! Bundan sonra insana da, bütün insanlığa da Timon kin ve nefret beslesin...

(Çıkar. Beyler, senato âzaları tekrar girerler.)

BİRİNCİ BEY — Ne haber beyler?

İKİNCİ BEY — Acaba asîl Timon'un bu taşkınlığına sebep ne?

ÜÇÜNCÜ BEY. — Ne bileyim ben. Serpuşumu gördünüz mü?

DÖRDÜNCÜ BEY — Ben de harmaniyemi kaybettim.

BİRİNCİ BEY — Kaçığın biri, saati saatine uymuyor, geçen gün bana bir mücevher vermişti, şimdi vurup şapkamdan düşürdü. Mücevheri gördünüz mü.

ÜÇÜNCÜ BEY. — Serpuşumu gördünüz mü?

İKİNCİ BEY — İşte burada.

DÖRDÜNCÜ BEY. — Benim harmaniyem de buraya düşmüş.

BİRİNCİ BEY. — Durmaya gelmez gidelim.

İKİNCİ BEY. — Asil Timon çıldırmış.

ÜÇÜNCÜ BEY — Kemiklerim sızlıyor.

DÖRDÜNCÜ BEY — Bir gün insana elmas yağdırıyor, bir gün taş. *(Çıkarlar.)*

PERDE IV

SAHNE 1

Atina. Surların dışı.

Timon girer.

TIMON. — Bir kere dönüp sana bakayım, ey o kurtları çeviren sur! Yere bat da Atinayı koruma. Analar, iffetinizi bir tarafa bırakın! Evlatlar, itaat nedir unutun! Köleler, kaçıklar, alnı kırışık vakur senato âzalarını yerlerinden zorla çekip atın da onların yerine sizler hüküm sürün! Genç bakireler, çabuk orta malı olun; hem bu işi ananızın babanızın gözü önünde yapın! Müflisler, elinizdekini sıkı tutun, onu geri vermektense bıçağınızı çekip alacaklılarınızın gırtlağını kesin! Satılmış köleler, çalın; sizin vakarlı efendileriniz, eli uzun haydutlar, kanunu kendilerine uydurup yağma ediyorlar! Hizmetçi kız, efendinin yatağına gir, hanımın kerhaneliğin biri! Onaltısındaki oğul, topalayan ihtiyar babanın elinden koltuk değneğini kap da onun beynini dağıt! Büyüklere saygı, tanrılara iman, korku, barış, adalet, hakikat, ana babaya itaat, gece istirahatleri, iyi komşuluk, bilgi, görgü, sanatlar, meslekler, mer-

tebeler, gelenekler, görenekler, kanunlar birbirinizi yok eden zıtlar haline gelin; gene de kargaşalık bitmesin! İnsanlığa musallat olan taunlar, çökmeye hazır olan Atina'nın üstüne illet saçan nöbetlerinizi yığın! Soğuktan gelen sancılar, senato âzalarımızı kötürüm edin ki bacakları da halleri tavırları gibi tutulup kalsın!Zevk düşkünlüğü, taşkınlık gençlerimizin iliklerine kadar işlesin ki, faziletin akışına karşı koysunlar da zevk ve sefa içinde boğulsunlar. Kaşıntılar, donmalar, Aitnalıların göğüslerinde kök salsın ki biçtikleri hasat, baştan başa cüzzam olsun! Nefesten nefese illet yayılsın da cemiyetleri, dostlukları gibi sade zehir kesilsin! İğrenç şehir, senden bir şey almadan çırçıplak çıkıyorum, bunu da al, kat kat lânetlerle beraber. Timon ormanlara gidiyor; orada en iyilik - bilmez canavarı bile insan oğlundan daha iyi bulacak. Şu surun içindeki Atinalıları da dışındakileri de, bana kulak verip yok edin, ey bütün iyi tanrılar! Sonra izin verin, Timon'un yüksek alçak bütün insanlığa duyduğu kin ve nefret yaşiyle birlikte artsın! Amin!

(Çıkar.)

SAHNE II

Atina. Timon'un konağında bir oda.

İki üç hizmetkârla Flavius girer.

BİRİNCİ HİZMETKÂR.—Söylesenize kâhya efendi, efendimiz nerede? İşimiz bitik mi? Baştan

atıldık mı? Elimizde avucumuzda bir şey kalmadı mı?

FLAVIUS. — Ah ah, dostlarım, bilmem ki ne diyeyim? Haksever tanrılar biliyor ya, ben de sizler kadar yoksul düştüm.

BİRİNCİ HİZMETKÂR. — Böyle bir konağın bütün serveti tükensin, böyle asîl bir efendi bu hale gelsin... Her şeyi elden gitti, bir arkadaşı bile onun yardımına gelmiyor, ona yoldaşlık etmiyor.

İKİNCİ HİZMETKÂR. — Nasıl mezarına attığımız arkadaşımıza arkamızı çevirirsek, onun bütün eşi dostu da kaybolan servetinden öylece kendilerini sıyırıp kaçıyorlar, ona boş vaitlerini bırakıyorlar: tıpkı içi aşırılmış keseler gibi. Zavallı kendisi de, başını sokacak bir damı olmıyan dilencilerden farksız, herkesin kaçtığı yoksulluk illetine tutulmuş, hakaretin ta kendisi kesilmiş, tek başına dolaşıyor. Arkadaşlardan daha gelenler var.

(Başka hizmetkârlar girer.)

ÜÇÜNCÜ HİZMETKÂR. — Ama kalplerimiz gene de Timon'un giydirdiği gibi. Bunu yüzümüzden anlıyorum. Hâlâ hizmetkârız biz, hizmetimizi istırap çekmekle görüyoruz. Gemimiz su alıyor, biz zavallı tayfalar göçmekte olan güvertenin üstünde duruyor, dalgaların tehditlerini işitiyoruz. Hepimiz çaresiz bu denize dalacağız, açıkta kalacağız.

FLAVIUS. — İyi kalbli arkadaşlar, son kalan paramı da aranızda pay edeceğim. Biribirimize nerede rasgelirsek gelelim, Timon'un hatırı için her zaman biribirimize arkadaşlık gösterelim; başlarımızı sallayıp efendimizin servetine ölüm çanı çalar gibi, biz daha iyi günler görmüştük diyelim, gelin her biriniz biraz alın. *(Onlara para verir.)* Yo! hepiniz ellerinizi uzatın! Başka söz istemez. Böylece fakir ayrılıyoruz ama kederden yana zenginiz. *(Kucaklaşırlar. Hizmetkârlar başka başka kapılardan çıkarlar.)* Ah, şan ve şeref insana ne yaman bir bedbahtlık getiriyor! Mademki zenginlik üzüntülere hakaretlere yol gösteriyor, kim servetten uzak kalmak istemez? Kim şerefe eğlence olmak diler? Yahut, bir dostluk rüyası içinde yaşamak ister? Debdebesinin, ikbali gösteren nesi varsa hepsinin, yüzüne gülen arkadaşları gibi sadece boya olmasına kim razı olur? Zavallı dürüst efendim, kalb sahibi olduğu için yere çalındı; iyilik etmesini sevdiği için mahvoldu. Ne garip ne acayip haldir ki bu, insanın en büyük günahı başkalarına fazla iyilik etmesi oluyor. Bundan sonra bir daha kim kalkar da onun yarısı kadar bile olsa iyilik göstermeye cesaret eder? Çünkü tanrıları tanrı eden cömertlik insanları berbat ediyor. Benim sevgili efendim, nimete ermen en büyük cezalara uğraman içinmiş, zengin olman beduə ɐuɪsɐq 'ɹǝʌɐɹǝʇuı ɔɐsO ·ʞıuuıɔıʃ uǝɯsnp ɐğlıʇlığa dnşmeq büyük dert oldu. Ah ah, iyi kalbli asîl efendim canavar gibi dostların nankör kucağından hırsla

atıldı. Hayatına ne hükmedecek, hattâ ne de yetecek kadar bir şeyi var. Ardından gidip nerede olduğunu öğreneyim. Onun istediklerini her zaman bütün gönlümle yerine getirir, elimde para olduğu kadar onun kâhyalığını ederim.

(Çıkar.)

SAHNE III

Denize yakın ormanlık bir yer. Bir mağara.

Timon mağaradan çıkar.

TIMON. — Ey aziz, bereket saçan güneş, her şeyi çürüten rutubeti toprağın yüzüne çıkar. Kızkardeşin olan ayın üstünden baktığı havayı zehirle. Bir dölden gelen ikizler, peydalanışları, ana rahmindeki yerleri, doğuşları birbirinden hemen hiç ayırt edilmiyen iki kardeş, birbirinden farklı servetlere kondular mı üstteki alttakini hor görür. Her türlü dertle çevrilen insan tabiatı, büyük bir bahta erdi mi etrafındakileri küçük görmeden olmaz. Beni dinleyip şu dilenciye paye verin, şu beyden de payesini alın. Senatolu asîl, hakareti babadan kalma bir miras gibi benimseyecek; dilenci de şerefi doğuştan malıymış gibi bilecektir. Sığırın butlarını yağlandıran otlaktır, sıska bırakan da otlak bulamamak. Kim cesaret eder kendine güvenir de kalkıp «Bu adam dalkavuğun biridir!» der? Eğer biri öyleyse hepsi öyledir, çünki her kademedeki insana bir altındaki yaltaklanır. Bilgiç kafa altını bol serseme boyun kırar. Her şey çarpıktır.

Allahın cezası tabiatımızda düpedüz alçaklıktan başka doğru dürüst bir şey yoktur. Bütün ziyafetler, toplantılar, sürü sürü insanlar gözümden uzak olsun artık. Timon, benzerlerini hattâ kendini hor hakir görüyor. İnsanlık binbir musibetin dişleriyle parçalansın. Ey toprak, bana birkaç kök ver. *(Kazar.)* Senden daha iyi şeyler bekleyenin damağına en tesirli zehirinle tat ver. Bu da ne? Altın! Sarı, pırıl pırıl, kıymetli altın. Hayır tanrılar, ben içi başka dışı başka duacılardan değilim. Ey temiz niyetli tanrılar, kök istiyorum, kök! Bunun bu kadarı karayı ak, çirkini güzel, eğriyi doğru, alçağı yüksek, ihtiyarı genç, korkağı yiğit eder. Ah tanrılar, neden bu? Nedir bu tanrılar? Bu sizin rahiplerinizi, hizmetkârlarınızı yanınızdan kaçırır; güçlü kuvvetli adamların başı altından yastıklarını çekip alır[1]. Bu sarı köle din de kurar, din de bozar; lânetliğe hayır dua kazandırır. Bembeyaz cüzzamlıya herkesi hayran bırakır. Hırsızları mevki sahibi eder; senatoda yeri olan âzalarla beraber onlara da unvan ve itibar verir. Geçkin dullara bir kere daha koca bulduran budur. Hastahanelerin almadığı, irin dolu yaralardan bile iğrenç hastaları melhemleyip kokulara bulayarak yeniden bir nisan gününe çeviren de budur. Gel lânetlik toprak, insanlığın orta malı, milletlerin ayak takımını birbirine düşüren maden, seni yaratıldığın işe koşayım! *(Uzaktan asker*

[1] Eskiden, ihtizar halindekilerin daha rahat ölmeleri için başları altından yastıklarını alırlarmış.

lerin ayak sesleri gelir.) Ne, davul mu çalıyor? çalsın ama ben seni gene gömerim. Güçlü hırsız, sen ancak sarsak bekçilerinin kuvveti yetmediği zaman kaçarsın. Yok, sen rehin olarak dışarda kal. *(Biraz altın alıkor. Davullar çalar, Alcibiades girer, harb kıyafetindedir, yanında da Phrynia ile Timandra vardır.)*

ALCIBIADES. — Heey! kimsin sen, söyle!

TIMON. — Senin gibi bir hayvan. Bana insan gözü gösterdiğin için yüreğini kurtlar kemirsin.

ALCIBIADES. — Adın ne? Kendin insan olduğun halde gene insanlardan nefret mi ediyorsun.

TIMON. — Ben adamcılım. İnsan oğlundan nefret ediyorum. Senin iyiliğin için söylüyorum, keşke köpek olsaydın; seni biraz olsun severdim.

ALCIBIADES. — Seni çok iyi tanıyorum ama başına gelenleri bilmiyorum. Haber de alamadım.

TIMON. — Ben de seni tanıyorum, ama seni tanıdığımdan fazla bir şey bilip tanımak istemiyorum. Sen davulunun peşinden git, insan kanıyla toprağı kızıla boya! Dini kaideler, içtimai kanunlar zalim olunca harb ne olmaz ki? Yüzü melek gibi ama senin şu hain orospun kılıcından daha zararlıdır.

PHRYNIA. — Dudakların çürüsün de dökülsün emi?

TIMON. — Seni öpecek değilim, onun için illetin gene kendi dudaklarında kalacak[1]

ALCIBIADES.—Nasıl oldu da asîl Timon bu değişikliğe uğradı?.

TIMON. — Tıpkı ay gibi, verecek ışık bulamadığı için. Ama ben ay gibi yenileşemiyorum, ödünç ışık alacak güneşler yok.

ALCIBIADES. — Asîl Timon, sana ne türlü dostluk edebilirim.

TIMON. — Hiç, meğer ki kanaatimi ispat edesin?[2]

ALCIBIADES. — O da neymiş Timon?

TIMON. — Bana dostluk göstereceğini vadet sonra gösterme. Eğer vadetmezsen tanrılar belânı versin! Çünkü sen insansın! Eğer va'dini tutarsan bul belânı, çünkü sen insansın! Eğer va'dini tutarsan bul belânı, çünkü sen insansın!

ALCIBIADES. — Dertlerin şöyle böyle kulağıma çalındı.

TIMON. — Servetim yerindeyken o dertleri gördündü.

ALCIBIADES. — Onları şimdi görüyorum. O zaman ne mutlu bir zamanmış.

---

[1] Eskiden frengi bir insandan bir başkasına geçmekle birincisinin hastalığının azalırdığı kanaati vardı.

[2] Timon, insanlık hakkındaki kanaatini, Alcibiades'in hareketleriyle ispat etmesini istiyor.

TIMON. — Senin bir çift aşifte arasında şimdiki halin gibi.

TIMON.—Âlemin öve öve bitiremediği, Atina'nın göz bebeği dediği adam bu mu?

TIMON. — Sen Timandra mısın?

TIMANDRA. — Evet.

TIMON.—Kahpeliğine devam et! Seni kullananlar seni sevmezler. Onlar sende şehvetlerini bırakıyorlar, sen de onlara hastalık aşıla! Ateşli saatlerini iyi kullan, köle heriflere hamamlarda deva arat, alyanaklı gençleri leğenden çıkmaz perhizden kurtulamaz hale getir.

TIMANDRA. — İpe gelesi canavar.

ALCIBIADES. — Onun kusuruna bakma Timandra, aklı fikri uğradığı felâketlere gömülüp yok olmuş. Mert Timon, bu sıralarda elimde pek az param var, bu hal parasız pulsuz kalan adamlarımı da hergün ayaklandırıyor. Çok üzüldüm; duydum ki o kahrolası Atina senin değerini bilmeyip, başardığın büyük işleri hatıra getirmeyip komşu devletlerin ayağı altında çiğnenmekten ancak senin kılıcın ve servetin sayesinde kurtulduğunu unutarak....

TIMON. — Kuzum, sen davulunu çalarak çek arabanı.

ALCIBIADES. — Ben senin dostunum. Hem, sana acıyorum da, sevgili Timon.

TIMON. — Nasıl olur? Hem insanı rahatsız ediyor, hem de acıyorum diyorsun. Yalnız kalmak benim için daha iyi.

ACIBIADES. — Pekâlâ, hoşça kal. İşte sana biraz para.

TIMON. — Kalsın, yiyemem ki onu.

ALCIBIADES. — Kibirli Atinayı bir yığın haline getidiğim zaman...

TIMON. — Atina'ya karşı harb mi açtın?

ALCIBIADES. — Evet Timon, hem sebepsiz de değil.

TIMON. — Tanrıların izniyle onların hepsi sana yenilsin, belâlarını bulsnular, galip geldikten sonra sen de belânı bul!

ALCIBIADES. — Neden ben de, Timon?

TIMON. — Alçakları öldürerek benim yurdumu fethetmek üzere doğduğun için. Paranı cebine koy. Haydi — al sana para — haydi. Meş'um bir yıldızın getirdiği belâ kesil: tıpkı günahı büyük bir şehrin üstündeki hastalıklı havada Jupiter'in zehrini asılı tutuşu gibi. Kılıcın tek birini sağ koymasın. Şeref sahibi ihtiyara ak sakalı için acıma, murabahacının biridir. Namusu sözde kalan ev kadınına da

vur; namuslu olan onun kılığı kıyafetidir, yoksa kendisi pezevenk karının biridir. Kızoğlan kızın da yanağı keskin kılıcını körletmesin; çünkü kafes işi göğüslüğünün aralarından erkeklerin gözlerini burgu gibi oyan o meme uçları merhamet kitabına yazılanlardan değildir, büyük hainler diye anılırlar. Çukur çukur yanaklariyle bir güldü mü kaçıkları bile zorla merhamete getiren yavruyu da bağışlama; onu, kâhinlerin «Seni boğazlar belki!» dedikleri bir piç olarak bil de hiç acımadan doğra. Her şeye düşmanlık göstermeye yemin et. Kulakların, gözlerin zırh kaplansın da bu zırhtan anaları, kızların, çocukların feryatları duyulmasın; mukaddes elbiseleri üzerindeyken bile kan içinde kalan rahiplerin hali hiç görünmesin. İşte askerlerine verecek para. Büyük bir kargaşalık çıkar, sonra gazabın tükenince kendin de belânı bul! Bir şey söyleme; haydi git.

ALCIBIADES. — Demek hâlâ paran var? Bana verdiğin parayı alacağım, ama nasihatlerinin hepsini tutmayacağım.

TIMON. — Tutsan da tutmasan da göklerden belânı bul!

PHRYNIA ile TIMANDRA. — Bize de para ver iyi Timon. Daha paran var mı?

TIMON. — Fahişeyi mesleğinden, pezevengi de fahişelerden vazgeçirtecek kadar. Kalkan eteklerinizi tutun, kahpeler! Siz yeminine inanılacak in-

sanlardan değilsiniz. Ama bilirim, yemin edersiniz, sizi işitecek ölümsüz tanrıları tirtir titretecek, sıtma nöbetlerine düşürecek kadar yaman yemin edersiniz. Yemin etmekten vazgeçin. Sizin işinize güvenirim, gene fahişe kalın. Sizi doğru yola sokmaya kalkışan dindar nefesli adamı, fahişeliğinizden şaşmayıp baştan çıkarın, yakıp kül edin. Sizin harlı ateşiniz onun dumanından baskın çıksın. Döneklik etmeyin! Emekleriniz altı ay boşa gidebilir; ama, keleş kafalarınızı ölü artığı saçlarla örtün, asılanların da saçı olsa zararı yok, takın, onlarla baştan çıkarın. Ne olursa olsun fahişelik edin. Yüzünüze at işese bile çıkmayacak kadar boya sürün, kırışıklar lâyığını bulsun!

PHRYNIA ile TIMANDRA. — Peki, daha para ver, sonra. İnan ki para için ne olsa yaparız.

TIMON. — Erkeklere, bir deri bir kemik bırakacak kadar, illet aşılayın. Baldırlarına öyle vurun ki, mahmuzlayacak kudretleri kalmasın. Avukatın sesini kısık edin de bir daha yalandan hak iddiasına kalkmasın:«müddeialeyh»leri, «binaenaleyh»leriyle cır cır ötmesin. Tenin yapısına kusur bulup çıkışan, ama söylediklerine kendi de inanmıyan rahibi, hastalıkla akçıllaştırın. Düşürün burunları, yerlerinde bırakmayın, düşürün! Kendi keyfi hatırı için herkesten başka türlü gül koklamaya kalkanın burnunun direğini kırın. Kıvırcık saçlı külhanilerin kafasını cascavlak bırakın; harpten kazasız belâsız çıktım diye böbürlenenler sizin yüzünüzden dert çeksin.

Hepsine belâ olun, öyle gayret gösterin ki, erkeklikleri kökünden kurusun. Alın daha para size, siz başkalarını cehennemlik edin, bu da sizi etsin. Sonra hepiniz birden çukurlara atılın!

PHRYNIA ile TIMANDRA. — Daha para ver de daha nasihat dinleyelim, cömert Timon.

TIMON. — Önce daha fahişelik edin, daha ziyan verin de öyle. Peyini verdim işte.

ALCIBIADES.—Davullar çalsın, Atina'ya yürüyoruz. Hoşça kal Timon. Muvaffak olursam tekrar seni görmeye gelirim.

TIMON. — Umduğum çıkarsa seni bir daha görmiyeceğim.

ALCIBIADES. — Sana hiçbir fenalığım dokunmadı.

TIMON.—Evet, benim için iyi şeyler söyledin

ALCIBIADES. — Bunu fenalık mı sayıyorsun?

TIMON. — İnsanlar her gün onun zararını görüyor. Hadi git; tazılarını da beraber götür.

ALCIBIADES. — Onun canını sıkmaktan başka bir şey yapmıyoruz. Davullar çalsın.

(Davullar çalar, Alcibiades Phrynia ve Timandra ile çıkar.)

TIMON. — Şefkat tanımayan hemcinslerinden midesi bulandığı halde insan gene de acıkıyor

ha! *(Kazak)* Ey hepimizin anası! Ucsuz bucaksız karnı, sayısız memesi bereketle taşan, cümle âlemi besleyen tabiat! Mayası kibirli çocuğun olan küstah insanı şişirdiği gibi, kara kurbağaları, menevişli engerekleri, yaldızlı kertenkeleleri, zehirli kör yılanları, kat kat göklerin altında Hyperion'un can veren ateşinin ışığında hayat bulan bütün o iğrenç mahlûkları da peydahlayan sen: insan oğlu olan bütün evlâtlarından iğrenen bana, bereketli göğsünden bir kökçük ver! O gür, doğurmaktan bıkmayan karnın kısır kalsın da bir daha nankör insan yaratmasın. Kaplanlara, ejderlere, kurtlara, ayılara gebe kal; Öyle yeni canavarlar dünyaya getir ki, yukarılara dönük yüzün şimdiye kadar gökteki o mermer kâşaneye hiç sunmuş olmasın! İşte bir kök. Bin şükür sana! Nankör insanın, tatlı içkiler, yağlı lokmalarla berrak zihnini bulandırıp bütün muhakemesini kaybettiren bostanlarını, bağlarını, sapan geçmiş tarlalarını kurut!

(Apemantus girer.)

Gene mi insan? Lânet olsun, lânet!

APEMANTUS. — Beni bu tarafa yolladılar. diyorlar ki yaptıklarını yapıyor, beni taklidediyormuşsun.

TIMON. — Öyleyse köpeğin yok da ondan, olsa onu taklidederdim. Git belânı bul!

APEMANTUS. — Senin bu halin sonradan uğranmış bir hal, talihi dönmekten gelen zavallı,

korkakça bir kara sevda. Bu kürek de ne oluyor, burada ne arıyorsun? Nedir bu köle kılığı, bu tasalı bakışlar? Sana yaltaklananlar gene ipekliler giyiyor, şaraplar içiyor, yumuşak yataklarda yatıyor, kokular sürünmüş illetli gözdelerini kucaklıyor, dünyada bir Timon bulunduğunu akıllarına bile getirmiyorlar. Kusur bulucuların zekâsını benimsemeye kalkarak bu ormanlara karşı ayıbetme. Dalkavuk ol da seni mahva sürükleyen yoldan geçinmeye bak. Dizini kır, bırak da önünde eğildiğin adamın nefesi kafandan külâhını uçursun; en berbat tarafını öv, mükemmel de; sana da böyle demişlerdi. Ağzından hoşgeldin sözü eksik olmayan meyhaneciler gibi kulağını aşağılık heriflere, bütün gelenlere vermiştin. Şimdi yüzsüz olman çok daha uygun düşer. Gene zengin olsan paran gene yüzsüzlerin eline geçerdi. Bana benzemeye kalkma.

TIMON. — Sana benzeyecek olsam kendi kendim olmaktan vazgeçerdim.

APEMANTUS. — Kendin gibi bir adam olduğun için kendinden geçtin ya! O kadar zaman deliydin, şimdi de kaçık oldun. Ne, bu savruk hizmetkârın soğuk rüzgâr, sana gömleğini ısıtır da getirir mi zannediyorsun? Ömrü kartalınkinden de uzun olan şu yosun tutmuş ağaçlar senin ayaklarının dibinden ayrılmaz, her istediğini yerine getirmeye atılır mı? Üstü buz bağlayan soğuk ırmak, bir gece evvelden kalan mide şişkinliğini gidermek için sabahleyin salep olup sıcak sıcak önüne gelir mi?

İntikama susamış göklerin bütün garazına karşı çırçıplak yaşayan, bir sığınaktan mahrum gövdeleri, birbiriyle çarpışan unsurlara açık, tabiata göğüs geren bütün mahlûkları etrafına topla: emret de seni koltuklasınlar. Aah, göreceksin ki...

TIMON. — Sen kaçığın biriymişsin, hadi git oradan.

APEMANTUS. — Şimdi seni eskisinden daha çok seviyorum.

TIMON. — Ben de senden daha çok nefret ediyorum.

APEMANTUS. — Neden?

TIMON. — Sefaleti koltukluyorsun.

APEMANTUS. — Koltukladığım yok, yalnız senin zavallı olduğunu söylüyorum.

TIMON. — Ne diye beni aramaya kalktın?

APEMANTUS. — Canını sıkmaya.

TIMON. — Sen zaten her zaman ya hainlik edersin, ya kaçıklık. Bundan zevk mi alıyorsun?

APEMATUS. — Evet.

TIMON. — Ne, üstelik de alçaklık ha?

APEMANTUS. — Eğer bu soğuk, acı kılığa kibrinin cezasını vermek için kendin girmiş olsaydın iyiydi ama, bu işi zorladılar da yapıyorsun. Eğer

dilenci olmasan gene saray adamı olmak isterdin Gönül rızasiyle benimseneen fakirlik, kararı belli olmayan zenginlikten daha uzun ömürlüdür, hedefine daha çabuk ulaşır. Biri hep eksiktir, bir türlü dolmak bilmez, öbürü gönül isteğince ağız ağıza doludur. İnsan en büyük nimete esre bile gözü tok değilse zihni perişandır, gönlü rahat değildir; hali, çok sıkıntıya düştükleri halde gene tok gözlü kalanlardan daha fenadır. Sen madem ki bu kadar zavallılık içindesin ölümü iste daha iyi.

TIMON. — Hali benden daha zavallı olan birinin ağziyle değil. Sen, talihin şefkatli kolunun hiçbir zaman sevgiyle kucaklamadığı, köpek gibi büyüttüğü bir kölesin. Eğer bizim gibi, elulağı olanlara keyiflerince emretmek hakkını bu küçük dünyanın verdiği insanlardan olsaydın, eğer bizim daha kundaktan başlıyarak aştığımız mertebeleri aşsaydın, sen de kendini herkesin sürdüğü zevk deryasına bırakırdın; gençliğini çeşit çeşit şehvet yataklarında tüketirdin; aklın dondurucu ihtarlarından habersiz kalır, önündeki tatlı avın peşinden giderdin. Ama bana gelince; bütün dünya bana tatlılar sunarken; kendilerine emretmek için düşünebildiğim işlerden daha çok sayıda insanın ağzı, dili, gözü, kalbi önümde elpençe divan duruyorken; hepsi meşe yaprakları gibi sayısız, üstüme yapışmışken bir kış gelip de süpürünce dallarından düştüler, beni her kopan fırtınaya açık çırçıplak bıraktılar. Benim gibi hep iyi günler görmüş bir insan için bu yüke

katlanmak oldukça zordur. Senin hayatın sıkıntı çekmekle başlamış, zamanla ona dayanmasını öğrenmişsin. İnsanlardan ne diye nefret edeceksin? Seni hiç koltuklamadılar; ne verdin ki? Eğer lânete kalkarsan, lânet edeceğin baban olacak o değersiz adamdır ki kızıp bir dilenci karısiyle yatmış da senin gibi beş para etmez bir mirasçıyı peydahlamış. Defol, git! Eğer insanların en kötüsü doğmuş olmasaydın ya bir düzenbaz olurdun, ya bir dalkavuk.

APEMANTUS. — Hâlâ mı kibirlisin?

TİMON. — Evet, sen olmadığım için.

APEMANTUS. — Ben de müsrif olmadığım için.

TİMON. — Ben de şu anda müsrif olduğum için. Hattâ bütün servetim sende gizli olsaydı, gene, «Benden izin, git kendini as» derdim. Defol. Ne olur, Atina'nın bütün canı şunun içinde olsaydı! Onu işte böyle yerdim.

(Bir kök yer.)

APEMANTUS. — Al şunu da yemeğine tad gelsin.

TİMON. — Önce ağzımın tadı gelsin, sen şuradan git de.

APEMANTUS. — Sen gözümün önünde olmayınca benim ağzımın tadı gelir.

TIMON. — Pek gelmez, tadın tuzun birbirine karışır. Karışmazsa dilerim karışsın.

APEMANTUS. — Gidiyorum, bir diyeceğin var mı?

TIMON. — Seni kasırga götürsün. İstersen Atinalılara param olduğunu söyle. Bak, var da.

APEMANTUS. — Burada para ne iş görür?

TIMON. — En iyi, en doğru işi; çünkü burada uyur, zararı dokunsun diye kiralanmaz.

APEMANTUS.—Geceleri nerede yatıyorsun?

TIMON. — Üstümdekinin altında. Sen de gündüzleri nerede yemek yiyorsun, Apemantus?

APEMANTUS. — Midem nerede yiyecek bulursa, daha doğrusu nerede yersem.

TIMON. — Ne olur zehir söz dinlese, sonra aklımdan geçeni bilse.

APEMANTUS. — Onu nereye gönderirsin?

TIMON. — Senin tabağına salça olmaya.

APEMANTUS. — Orta halli insanlığı ömründe tanımadın, sade iki nihayetini bildin. Yaldızlar, kokular içinde gezdiğin sırada, seninle gösteriş severliğin için alay ettilerdi. Paçavraların altında onlardan eser kalmadı, bu sefer de aksi için hor görülüyorsun. İşte sana bir muşmula. Al da ye.

TİMON. — Nefret ettiğim şeyle beslenmem.

APEMANTUS. — Muşmuladan nefret mi ediyorsun?

TİMON. — Evet, sana benzediği için.

APEMANTUS. — Yemişlerden nefret edeceğine seni yiyenlerden nefret etseydin, şimdi kendini daha çok severdin. Hangi müsrif adama rasladın ki varlığı elinden gittikten sonra sevilmiş olsun?

TİMON. — Sen de, o dediğin varlığı olmadan kimin sevildiğini gördün?

APEMANTUS. — Kendimin.

TİMON. — Ne demek istediğini anlıyorum: bir zamanlar köpek beslemeye gücün yetiyormuş.

APEMANTUS. — Dünyada senin dalkavuklarına benziyen ne bulabilirsin ki?

TİMON. — Kadınlar. Ama erkekler, erkekler onların ta kendisi. Dünya senin hükmün altında olsaydı onunla ne yapardın, Apemantus?

APEMANTUS. — Ona canavarları musallat ederdim — insanlardan kurtulayım diye.

TİMON.—İnsanların felâketine sen de karışmak, sonra da canavarlarla beraber canavar mı kalmak isterdin?

APEMANTUS. — Evet.

TIMON. — Canavarca bir hırs. Tanrılar izin versin de gerçekleştir derdim. Aslan olsan tilki sana oyun oynardı; kuzu olsan tilki seni yerdi; tilki olsan da kazara eşeğin ithamına uğrasan aslan senden şüphe ederdi; eşek olsan sersemliğin yüzünden dert çekerdin, ergeç kurda kahvaltı olmak üzere yaşardın; kurt olsa açgözlülükten kurtulamazdın, boğazın için sık sık canını tehlikeye sokardın; tek boynuzlu at olsan, kibirlenip tez kızman başına belâ getirir, gazabın kendi canına kıyardı[1]; ayı olsan, at seni öldürürdü; at olsan parsın pençesine düşerdin; pars olsan aslana hışım çıkardın, akrabalık beneklerin de canına kastetmiş olurdu, emniyette olmak istiyorsan uzakta kalır, kendini korumak istiyorsan saklanırdın. Hangi hayvan olmalıydın ki başka bir hayvana boyun eğmiyesin? Ne türlü bir hayvansın ki, hayvan olmakla neler kaybettiğini görmüyorsun!

APEMANTUS. — Eğer konuşmanla beni memnun edebilseydin burası tam yeri idi: bütün Atina halkı bir orman dolusu canavar olmuş.

TIMON. — Eşek duvarı nasıl yıktı ki şehrin dışındasın?

APEMANTUS. — Öteden bir şairle bir ressam geliyor. Ahpap illetinden kurtulma emi! Ben

---

[1] Latinlerin *unicornis* dedikleri bu efsane hayvanı hem kuvvetli olmakla, hem çabuk kızmakla anılır.

yakalanmaktan korktuğum için gidiyorum. Yapacak başka bir şey bulamazsan tekrar seni görmeye gelirim.

TİMON. — Senden başka canlı bir şey kalmazsa hoş geldin derim. Apemantus olmaktansa bir dilenci köpeği olurum daha iyi.

APEMANTUS. — Sen dünyadaki bütün kaçıkların başısın.

TİMON. — Ne olurdu biraz temiz olsaydın da üstüne tükürseydim!

APEMANTUS. — Belânı bul! Lânet edilemiyecek kadar aşağılıksın.

TİMON. — Hangi pis ruhlu senin yanında dursa tertemiz görünür.

APEMANTUS. — Senin sözlerinin yanında cüzzam illeti hiç kalır.

TİMON. — Evet, sözlerinde seni anarsam. Seni döverdim ama elime hastalık bulaşır.

APEMANTUS. — Keşke dilim yetse de onları çürütebilse.

TİMON. — Defol, uyuz eniği! Sen yaşıyorsun diye kızgınlıktan ben öleceğim. Seni görmek içime fenalık getiriyor.

APEMANTUS. — Keşke çatlasan!

TIMON. — Defol can sıkıcı herif! Senin yüzünden bir taş ziyan ettiğime acıyorum.

(Apemantus'a bir taş atar.)

APEMANTUS. — Hayvan!

TIMON. — Köle herif!

APEMANTUS. — Yılan!

TIMON. — Hınzır, hınzır! Bıktım bu yalan dünyadan! Bundan sonra sade bana lüzumlu olan şeyleri seveceğim. Öyleyse hemen mezarını hazırla Timon. Dalgaların hafif köpüklerinin mezar taşına çarpacağı bir yerde dinlen. Kitabene de şunu yaz: «Ben ölüyorum ki ölüm sağ kalanlara gülsün» *(Altınlara bakar.)* Ah, seni tatlı hükümdar katili seni! Babayla öz oğlu arasına giren aziz anlaşmazlık! Nikâh tanrısının en temiz yatağını lekeleyen parlaklık! Seni yiğit cenk tanrısı seni? Sen her zaman genç, taze, sevilen nazlı bir âşıksın; yüzünün kızartısı ismet tanrısının kucağındaki mukaddes karları eritir! Ey gözlere görünen tanrı, bir araya gelmez şeyleri birbiriyle perçinler öpüşürsün! Her dille, her niyete uygun konuşursun! Ah kalblerin mihenk taşı seni! Kölen olan insanları sana baş kaldırmış bil de kudretinle onları birbirlerine öyle düşür ki dünya canavarların hükmü altına girsin!

APEMANTUS. — Keşke öyle olsa, ama ben ölünceye kadar olacağı yok. Paran olduğunu söylerim, çok geçmeden başına üşüşürler.

TIMON. — Üşüşürler mi?

APEMANTUS. — Evet.

TIMON. — Kuzum sen yola düş de.

APEMANTUS. — Sen de başına gelenleri güle güle çek.

TIMON. — Güle güle çeker, güle güle ölürüm.

(Apemantus çıkar.)

Kurtuldum. İnsana benzer bir şeyler daha! Ye Timon ye; onları da gözün görmesin.

(Hırsızlar girer.)

BİRİNCİ HIRSIZ. — Nasıl olur da böyle parası bulunur? Az bir şey, elinde kalanın sonu olmalı. Zaten parasız kalışı, bir de dostlarının ondan yüz çevirişi onu böyle kara sevdaya düşürmüş.

İKİNCİ HIRSIZ. — Söylendiğine göre bir yığın altını, mücevheri varmış.

ÜÇÜNCÜ HIRSIZ. — Kendini bulup bir deneyelim bakalım. Eğer öyle şeylere kıymet verdiği yoksa, eziyetsiz bize verecektir. Ama cimrilik edip saklarsa nasıl alırız?

İKİNCİ HIRSIZ. — Yaa; çünkü üstünde değilmiş, saklıymış.

BİRİNCİ HIRSIZ. — Adam bu değil mi?

HEPSİ. — Nerede?

İKİNCİ HIRSIZ. — Tıpkı tarif ettikleri gibi.

ÜÇÜNCÜ HIRSIZ. — O, o; ben tanırım.

HEPSİ. — Merhaba Timon.

TIMON. — Şimdi de hırsızlar mı?

HEPSİ. — Hırsızlar değil, askerler.

TIMON. — Hem o, hem o, üstelik de ananızın oğlu.

HEPSİ. — Biz hırsız değiliz ama çok yoksuluz.

TIMON. — En çok yoksulu olduğunuz şey de tok gözlü olmamaktır. Neden yoksul olacakmışsınız? Bakın, toprak kök dolu; buradan bir millik yere varmadan yüz pınara raslanır. Meşelerde palamut, dikenlerde al al olmuş kuşburnu var. Eli bereketli ev kadını tabiat, her çalının üstünde size bir tabak yiyecek ikram ediyor. Yoksulluk ha! Ne diye yoksulluk?

BİRİNCİ HIRSIZ. — Hayvanlar, kuşlar, balıklar gibi otlar, yabani yemişlerle, suyla beslenemeyiz ki.

TIMON. — Siz hayvanların kendileriyle, kuşlarla balıklarla da beslenemezsiniz; ille insan da yemelisiniz. Ama gene size durup durup teşekkür etmeliyim ki açıktan açığa hırsızsınız, günahsız kılığına girip iş görmüyorsunuz. Sayılan mesleklerde, sa-

yılmıyacak kadar hırsızlık vardır. Hırsız olacak külhaniler, işte size altın! Gidin, üzümün insanı çileden çıkaran kanını emin emin de nihayet artan hararetten kanınız kaynayıp köpüklensin; böylece de asılmaktan kurtulun. Hekime inanmayın, ilâçları zehirdir, sizin soygunculuğunuzdan daha çok katilliği vardır. Malı da, canı da beraber alın, madem ki hainlik iddiasındasınız, enbapça hainlik edin. Size hırsızlık örnekleri vereyim; güneş hırsızdır, o büyük çekici kuvvetiyle uçsuz, bucaksız denizi soyar; ay gezginci bir hırsızdır, soğuk ateşini güneşten kapar; deniz hırsızdır, kabaran dalgalariyle ayı eritir, tuzlu gözyaşları haline getirir; toprak hırsızdır, âlemin artığından, pisliğinden çalınma bir gübre yiyip beslenir. Hırsız olmayan şey yoktur. Size gem vuran, sizi kamçılayan kanunların o haşin kuvveti de hırsızlığa sed çekmedi. Bir birinize sevginiz olmasın. Gidin, birbirinizi soyun. İşte size daha para. Adam boğazlayın. Karşınıza bütün çıkacaklar hırsızdır. Atina'ya gidin, dükkânlara girip soyun, ne çalsanız hırsız kaybıdır. Size bu parayı veriyorum diye daha az çalmayın. Eninde sonunda paradan belânızı bulun! Amin.

ÜÇÜNCÜ HIRSIZ. — Beni yolumdan ayrılmıyayım diye zorlarken öyle büyüledi ki âdeta mesleğimden soğudum.

BİRİNCİ HISIZ. — Bize bu türlü nasihat edişi insanlığa olan hıncında; mesleğimizde ilerlememizi istediğinden değil.

İKİNCİ HIRSIZ. — Düşman da olsa ona inanarak bu ticaretten vazgeçeceğim.

BİRİNCİ HIRSIZ. — Bir kere Atina'nın sulha kavuştuğunu görelim de. Bu zamanda namuslu olanın vay haline.

(Çıkarlar. Flavius girer.)

FLAVIUS. — Tanrılar! Kimsenin başını çevirip bakmıyacağı şu perişan adam benim efendim mi? Çökmüş, bir tutunacak şeyi kalmamış şu adam, kötü yere harcanan iyiliklerin ne eşsiz âbidesi! Ümitsiz bir yoksulluk o itibar sahibi insanda ne türlü bir değişiklik yaratmış! Dünyada en asîl düşünceli insaları en feci akıbetlere sürükleyen dostlardan daha aşağalık ne vardır. İnsanın düşmanlarına sevgi göstermesini buyuran din şu zamanın gidişine ne de güzel uyuyor! Tanrım, bana belli etmeden fenalık yapanlardansa açıkça fenalık yapmak isteyenleri sevip okşayayım daha iyi! Beni farketti, ne kadar candan acı duyduğumu gidip ona bildireceğim; efendim olarak ona gene canla başla hizmet edeceğim. Benim çok sevgili efendim!

(Timon beri gelir.)

TIMON. — Git oradan! Nesin sen?

FLAVIUS. — Beni unuttunuz mu efendim?

TIMON. — Ne diye soruyorsun? Ben bütün insanları unuttum, onun için eğer sen de insan olduğunu kabul ediyorsan seni de unuttum.

FLAVIUS. — Sizin namuslu zavallı bir hizmetkârınızım.

TIMON. — Öyleyse seni tanımıyorum. Benim etrafımda namuslu bir adam bulunduğu hiç olmamıştır. Bütün beslediklerim düzenbazdı, o da, sofrada alçaklara hizmet için.

FLAVIUS. — Tanrılar şahittir, dünyada hiçbir kâhyanın mahvolan efendisi için duyduğu acı sizin için benim duyduğum acı kadar içten olmamıştır.

TIMON. — Ne, ağlıyor musun? Biraz daha yaklaş. Öyleyse seni seviyorum, çünkü sen kadınsın, kalbi çakmaktaşı kadar sert erkeklerle alâkanı inkâr ediyorsun. Onların gözleri sade şehvetten yaşarır, bir de katıla katıla gülmekten. Merhamet uykuda. Ne acayip zamandır bu; gülmekten gözyaşı dökülüyor, ağlamaktan değil.

FLAVIUS. — Yalvarırım size, beni tanıyın, benim iyi efendim, duyduğum acıya inanın da şu birkaç para yettiği kadar beni kâhyalığınızdan ayırmayın.

TIMON. — Bu kadar hakikatli, bu kadar hak gözetir, üstelik bu kadar da teselli dolu bir kâhyam vardı demek? Bu hal vahşi tabiatımı neredeyse yumuşatacak. Gel yüzüne bakayım: belli ki bu adam kadından doğmuş. Ey hiçbir zaman yanılmayan tanrılar, benim tek bir istisnası yoktur diye toptan ver-

diğim çılgınca hükmü affedin! Açıkça bildiriyorum ki, bir kişi — beni yanlış anlamayın, yalnız bir kişi — namusludur; aman, fazlası değil. O da kâhyam. Bana kalsa bütün insanlıktan nefret etmek isterdim, sen kendini kurtarıyorsun. Ama senden başka herkesi lânetlerimle yere çarpıyorum.Bana öyle geliyor ki şu anda sen akıllı davranmaktan daha çok namuslu davranıyorsun; çünkü bana zarar vermek, ihanet etmekle kendine başka bir kapı bulman daha kolay olurdu. Birçokları ikinci efendilerini ilk efendilerinin sırtına çıkarak bulurlar. Ama bana doğrusunu söyle — çünkü ne kadar emin olursam olayım daima şüphe etmem lâzım — gösterdiğin iyi kalblilik hileli, açgözlü, murabahacı bir iyi kalblilik mi? Zenginlerin hediyesi gibi bire karşı yirmi mi bekliyor?

FLAVIUS. — Hayır, benim çok değerli efendim. Yüreğinizde tereddütle şüphe ne yazık ki çok geç yer buldu. Âlemin yalancılığından, sofranızı açık tuttuğunuz zamanlar korkacaktınız. Şüphe hep, elde pek az bir şey kaldıktan sonra doğar. Benim gösterdiğim, tanrı biliyor ya, sırf sevgidir; sizi eşsiz varlığınıza saygı ve imandır, beslenmenize ve yaşamanıza dikkattir. Hem inanın ki, çok saygıdeğer efendim, eğer çıkarıma olacak bir ümit veya hediye bekleseydim bile, tek kendinizi zengin edecek kudretiniz servetiniz olsun da ben buna şükredip ümidimden vazgeçerdim.

TIMON. — Bak işte öyle! Biricik namuslu adam, al şunu. Tanrılar benim bu sefaletimden sana bir hazine çıkardılar. Git, zengin ve bahtiyar yaşa. Ama şu şartla; kendine insanlardan uzak bir yerde ev kuracaksın. Herkesten nefret et, herkese lânet oku, kimseye merhamet gösterme, dilenciye sadaka vermektense bırak da açlıktan etleri dökülsün. İnsanlardan esirgediğini köpeklere ver, bırak da onları zindanlar yutsun, borç eritip yok etsin, hepsi ağaçları kurumuş ormanlara dönsün, yalanla dönen kanlarını illetler yalayıp kurutsun. Haydi güle güle, işin rasgitsin.

FLAVIUS. — Ne olur efendim, kalayım da size teselli vereyim.

TIMON. — Eğer lânetlerden nefret duyuyorsan kalma; hazır hayırdua, almışken, serbesken kaç git. Ne sen insan yüzü gör, ne de ben seni.

(Ayrı ayrı çıkarlar.)

PERDE V

SAHNE I

Orman. Timon'un mağarasının önü.

Şair ile Ressam girerler.

TIMON. — Bana anlatıldığına bakılırsa oturduğu yer buralarda olacak.

ŞAİR. — İnsan ne olduğunu kestiremiyor. O kadar zengin olduğu hakkındaki rivayet doğru mu acaba?

RESSAM. — Elbette. Alcibiades söylüyor, Phrynia ile Timandra'ya para vermiş. Başıboş dolaşan fakir askerlerin de ceplerini bol bol parayla doldurmuş. Kâhyasına verdiğinin büyük bir servet olduğu söyleniyor.

ŞAİR. — Öyleyse bu iflâsı, demek ki dostlarını denemek içinmiş.

RESSAM. — Başka bir şey için değil. Onu gene Atina'da itibar içinde ve en yüksek insanlarla bir arada göreceksiniz. Onun için bu sözde sıkıntısı için-

de ona sevgi göstermemiz fena olmaz. Bu hareketimiz namuslu görünecek; serveti hakkındaki rivayet yerinde ve doğruysa, uğrunda herkesin çırpındığı devlet bizim başımıza konacaktır.

ŞAİR. — Ona şimdi takdim edecek neniz var?

RESSAM. — Bu seferlik ziyaretimden başka bir şeyim yok. Yalnız, ona çok güzel bir eser va'dedeceğim.

ŞAİR. — Ben de öyle yapayım. Siz de böyle bir niyetim olduğunu kendisine söyleyin.

RESSAM. — En iyisi bile bundan iyi olmaz. Şimdi hep va'it içinde yaşanıyor, ümit onun sayesinde uyanık kalıyor. Bir iş, ne zaman olursa olsun, işlenmekle değerinden kaybeder. Hem, pek basit, pek sade insanlar bir tarafa, söylediğini yapmanın günü geçti artık. Va'detmek pek zarif, pek rağbette bir iş; va'dini yerine getirmekse bir çeşit vasiyetnamedir ki, yapanın aklından yana ağır hasta olduğunu gösterir!

(Timon mağaradan çıkar.)

TIMON, kendi kendine. — Bulunmaz usta, yapacağın hiçbir insan resmi kendin kadar fena olamaz.

ŞAİR. — Kendisine ne hazırladığımı söyliyeyim diye düşünüyorum. Onu temsil eden bir şey olmalı: ikbalin ne kadar özsüz bir şey olduğu ile alay

etmeli; gençliğin ve servetin ardından koşan sayısız dalkavukları göstermeli.

TIMON, kendi kendine. — Eserinde haine kendin mi örneklik edeceksin? Başkalarında kendi kusurlarını mı görüp kırbaçlıyacaksın? Öyle yap da sana para vereyim.

ŞAİR. — Haydi, gidip onu arayalım. Kazançlı bir iş yolumuzun üstündeyken ona ulaşmakta geç kalırsak kendi kendimize etmiş oluruz.

RESSAM. — Doğru, daha gündüzken, gece karanlığı dört bucağı sarmadan, hazır gün ışığında insan istediğini bulmaya bakmalı. Gelin.

TIMON, kendi kendine. — Karşınıza çıkacağım. Ne türlü bir tanrıdır şu altın ki, insanlar ona domuzların beslendiği yerden daha berbat bir mabette tapıyorlar! Gemiyi donatıp dalgaları yardıran sensin, kölenin içinde hayran bir saygı uyandıran sensin! Sana tapmalı. Yalnız senin sözünü dileyen azizlerinin başından musibet eksik olmasın! Onların karşısına çıkmam iyi olur.

(İlerler.)

ŞAİR. — Selâm sana, değerli Timon!

RESSAM. — Bizim eski asîl efendimiz.

TIMON. — Vaktiyle ben iki namuslu insan tanımışım demek?

ŞAİR. — Efendim, birçok kereler sizin o büyük cömertliğinizden hisse aldım. Şimdi duyuyorum ki dünyadan elinizi eteğinizi çekmişsiniz. Dostlarınız — aah o pis ruhlu insanlar! Cehennemin bütün işkenceleri onlara gene az gelir! — sizi, evet, yıldız gibi parlayan asaleti bütün varlıklarına hükmedip hayat veren sizi koyup gitmişler! Ağzım açık kalıyor, bu nankörlük o kadar büyük ki ne söylesem onun büyüklüğünü örtmeye yetmiyor.

TİMON. — Bırakın çıplak kalsın, herkes de daha iyi görür. Namuslu olan sizler, olduğunuz gibi olmakla ötekilerin daha iyi görülüp anlaşılmasına yardım ediyorsunuz.

RESSAM. — Arkadaşım da iben de, hediyelerinizin sağanağı altında çalıştık, tadını da unutmadık.

TİMON. — Evet, siz namuslu insanlarsınız.

RESSAM. — Buraya, size hizmetlerimizi arz etmeğe geldik.

TİMON. — Ah ne namuslu insanlarsınız! Bilmem ki sizi nasıl mükâfatlandırırım? Kök yiyip soğuk su içebilir misiniz? Hayır.

İKİSİ. — Size hizmet etmek için elimizden ne gelirse yaparız.

TİMON. — Namuslu insanlarsınız. Param olduğunu duydunuz, eminim ki duydunuz; doğruyu söyleyin, siz namuslu insanlarsınız.

RESSAM. — Öyle diyorlar, benim asîl efendim. Ama arkadaşım da ben de bunun için gelmedik.

TIMON. — Ah, sizi namuslu iyi insanlar sizi! Bir insanın benzerini bütün Atina'da senden daha iyi yapan yoktur. Gerçekten bu işin senden daha ehli yoktur. Benzettiğini çok canla başla benzetiyorsun!

RESSAM. — Şöyle böyle efendimiz.

TIMON. — Öyledir efendim öyle, dediğim gibi. Senin masallarına gelince: şiirlerin öyle süslü öyle düzgünlü ki sanatın sana hiç yabancı düşmüyor, tabii geliyor. Ama gene de, benim yaratılışı namuslu dostlarım, bir küçük kusurunuz olduğunu söylemeden geçemiyeceğim. İnanın ki, pek büyük bir şey değil, düzeltmek için de fazla uğraşmanızı istemem.

İKİSİ. — Efendimizden onu bize söylemelerini rica ederiz.

TIMON. — Fena karşılıyacaksınız.

İKİSİ. — Sonsuz teşekkürlerle karşılıyacağız.

TIMON. — Sahi mi?

İKİSİ. — Şüpheniz olmasın, değerli efendimiz.

TIMON. — Her birinizin inandığı bir düzenbaz var ki sizi yaman aldatıyor.

İKİSİ. — Öyle mi efendimiz?

TIMON. — Evet, onun yalan attığını duyuyorsunuz, oyun çevirdiğini görüyorsnuuz, dalaverelerini biliyorsunuz, ama gene onu seviyorsunuz, besliyorsunuz, göğüsünüzden ayırmıyorsunuz. Bununla beraber, emin olun ki, tepeden tırnağa kadar hainin biridir.

RESSAM. — Böyle bir kimse tanımıyorum efendim.

ŞAİR. — Ben de.

TIMON. — Dinleyin, sizleri çok severim, para da vereceğim, gelin şu hainleri başınızdan defedin. Onları asın, kesin, kubura atıp boğun, bir yolunu bulup haklarından gelin; sonra bana dönün, size istediğiniz kadar altın veririm.

İKİSİ. — İsimlerini söyleyin efendimiz, kim olduklarını bilelim.

TIMON. — Siz şu tarafa siz de bu tarafa, ama her birinizin yanında yoldaş; her biriniz ötekinden ayrı ve tek başına, ama gene yanında hainlerin haini ona yol arkadaşı. Eğer sen olduğun yerde iki hain bulunmasını istemiyorsan yaklaşma, sen de eğer yalnız bir hainin bulunduğu yerde olmak istiyorsan ondan ayrıl. Haydi, pılıyı pırtıyı toplayın! İşte altın. Siz altın için geldiniz, köle herifler sizi! Benim için görecek işiniz var, işte ücretiniz, haydi.

Siz simyagersiniz, alın da bunu altına çevirin. Soysuz köpekler sizi, defolun!

(Onları döve döve çıkartır. Sonra mağarasına çekilir. Flavius ile iki senato âzası girer.)

FLAVIUS. — Timon'la konuşmak istiyorsunuz ama boşuna. Öyle kendi âlemine dalmış ki, kendisinden başka insan kılığında kimseye dost göziyle baktığı yok.

BİRİNCİ ÂZA. — Bizi onun mağarasına götürün. Timon'la görüşmeyi Atina'lılara va'dederek kendimize vazife edindik.

İKİNCİ ÂZA. — İnsanlar her zaman bir kararda kalmazlar. Onu zaman ve acılar bu hale getirdi; gene zaman, daha hayırlı bir el ile eski günlerinin bahtiyarlığını vererek eski haline getirebilir Bizi yanına götür. Bakalım sonu ne çıkacak?

FLAVIUS. — İşte mağarası. Sükûn ve gönül hoşluğu buradan eksik olmasın. Efendimiz Timon! Timon, dışarı çık da dostlarınla konuş! Atinalılar, senatolarının en saygıdeğer âzasiyle seni selâmlıyorlar. Konuş onlarla asîl Timon!

(Timon tekrar mağarasından çıkar.)

TIMON. — Ey şifa veren güneş, yak! Söyleyin söyliyeceğinizi de sonra bulun belânızı. Diliniz, her doğru söze karşılık bir çıban çıkarsın, her yalana

karşılık da köküne kadar dağlansın; konşmaktan cayır cayır yansın!

BİRİNCİ ÂZA. — değerli Timon.

TIMON. — Sizden başka kimse için öyle değil, siz de Timon için,

İKİNCİ ÂZA. — Atina senatosunun âzaları seni selâmlıyor Timon.

TIMON. — Kendilerine teşekkür ederim. Karşılık olarak, hatırları için, bir tutulabilsem, onlara taunu gönderirdim!

BİRİNCİ ÂZA.— Canım, senin, bizi de üzen taraftır unut. Senato âzaları sevgilerinde birleşerek tekrar Atina'ya gelmeni rica ediyorlar; açık duran ikbal kapılarının en çok sana uygun geleceğini düşünüyorlar.

İKİNCİ ÂZA. — Senin pek toptan, pek düşüncesizce unutulmaya bırakıldığını itiraf ediyorlar. Özür dilemeye pek seyrek yanaşan halk şimdi Timon'un yardımının eksikliğini hissederek, evvelce Timon'dan yardımını esirgemekle ettiği kusuru anlıyor. Bizimle, hem kabahatlerinden duydukları üzüntüyü bildiriyor, hem de eğer teraziye dikkatle vurulursa suçlarından daha ağır basacak bir tazminat gönderiyorlar. Evet, öyle yığın yığın sevgi ve servet ki, onların eski hatalarını silip ortadan kaldıracak, senin gönlüne hepsinin de ebediyyen senin olduğunu gösteren sevgilerini yazacak.

TIMON. — Beni büyülüyorsunuz siz. Şaşkınlıktan nerdeyse gözlerim yaşarıyor. Değerli senato âzaları, bana kaçık yüreğiyle kadın gözleri verin de bu tesellilere karşılık ağlıyayım.

BİRİNCİ ÂZA. — Öyleyse lûtfet de bizimle geri dön. Bizim, hem senin hem bizim olan Atina'nın başına geç. Teşekkürlerle karşılanacaksın. Tam bir salâhiyete sahip olacaksın, şöhretinle nüfuzun elele gidecek. Çok geçmeden Alcibiades'in kudurmuş hücumlarını püskürteceğiz, çünkü o, azgın bir yaban domuzu gibi yurdunun huzurunu altüst ediyor.

İKİNCİ ÂZA. — Tehditle kaldırdığı kılıcını Atina surlarına karşı sallıyor.

BİRİNCİ ÂZA. — Onun için Timon...

TIMON. — Âlâ efendim. Onun için ben de ne yapacağımı biliyorum: Alcibiades yurttaşlarını öldürüyorsa benden şunu öğrensin, Timon'un bu işte aldırdığı yoktur. Ama güzel Atina'yı yağma eder, bizim muhterem ihtiyarlarımızın sakalından tutup mukaddes erginlerimizi, kayıt tanımadan sataşan hayvan gibi, aklı başından gitmiş harbe lekeletirse — Timon adına söyleyin — bilsin ki, yaşlımıza merhametimden ona şunu söylemeden edemiyeceğim ki, aldırdığım yoktur. Alsın bunu otursun aşağı! İsterse bu sözleri en kötü mânaya çeksin, siz de kesilecek boğazınız olduğu müddetçe bıçaklarına aldırış etmeyin. Bana gelince, o hregele sü-

rüsünün tek bir çakısı yoktur ki, Atina'nın en saygıdeğer boğazından daha çok kıymet verip sevmiyeyim. Böylece sizleri rahim tanrıların himayesine bırakıyorum: tıpkı hırsızları zindancılara bıraktıkları gibi!

FLAVIUS. — Beklemeyin, ne yapılsa faydasız.

TIMON.—Ya, ben de mezar taşımın kitabesini yazıyordum. Yarın herkes görür, sıhhatte olma ve yaşamanın bitmez tükenmez illetinden artık kurtuluyorum. Hiçlik bana her şeyi birden getiriyor. Gidin ömrünüz uzun sürsün; Alcibiades sizin başınıza belâ olsun, siz de onun başına! Tek, sonunuz çabuk gelmesin!

BİRİNCİ ÂZA. — Boşuna lâf ediyoruz.

TIMON. — Ama gene yurdumu severim; ağızdan ağıza söylendiği gibi her şeyin harap olmasından sevinç duyacak bir insan değilim.

BİRİNCİ ÂZA. — Çok isabetli bir söz.

TIMON. — Sevgili yurttaşlarıma selâmımı götürün.

BİRİNCİ ÂZA. — Bu sözler çıktıkları ağıza ne güzel yaraşıyor!

İKİNCİ ÂZA. — Kulaklarımıza da, alkış içinde şehir kapılarından giren fatihler gibi giriyor.

TIMON. — Onlara selâmımı bildirin; söyleyin ki acılarını, düşman darbelerinden korkularını, ağrılarını, kayıplarını, muhabbet sancılarını, ömrün tesadüflerle dolu yolculuğunda tabiatın bu narin yapısının uğradığı daha başka ne kadar dert varsa hepsini hafifletmek için onlara bir iyilik edeceğim: kudurmuş Alcibiades'in öfkesini önlemeği öğreteteceğim.

İKİNCİ ÂZA. — Bu hoşuma gidiyor. Tekrar dönecek.

TIMON. — Şurada fidanlığımda bir ağaç var; bana lüzumlu da kesilecek, bugünlerde keseceğim. Dostlarıma söyleyin, bütün Atinalılara söyleyin, sıra sıra yükseğinden alçağına kadar her kim felâketini sona erdirmek istiyorsa acele etsin, buraya gelsin, ağacıma balta inmeden kendini assın. Rica ederim bu selâmımı götürün.

FLAVIUS. — Kendisini daha fazla rahatsız etmeyin; ne yapsanız onu bu halinden vazgeçiremiyeceksiniz.

TIMON. — Bana bir daha gelmeyin, Atina'ya bildirin ki, Timon ebedî malikânesini tuzlu suların kumsal kıyılarında kurmuştur; azgın deniz her gün köpüklenen dalgalariyle onu bir defa örtecektir. Oraya gelin, mezar taşım size kehanette bulunsun. Ey dudaklar, acı sözler bitsin, dil konuşmaz olsun artık! Bozuk ne varsa, musibete derde uğrayıp

düzelsin! İnsanların ortaya çıkardıkları bütün iş, mezarları; elde ettikleri bütün kazanç ölümleri olsun! Ey güneş, ışıklarını gizle! Timon'un hükmü artık sona erdi. *(Çıkar.)*

BİRİNCİ ÂZA. — Acı düşünceleri içine o kadar işlemiş ki, tabiatı ile bir olmuş.

İKİNCİ ÂZA. — Ona güvenimiz boşa çıktı. Dönelim de, bu büyük tehlikeye karşı başka ne çaremiz kaldıysa onu bulmaya bakalım.

BİRİNCİ ÂZA. — Acele etmeli.

(Çıkarlar.)

SAHNE II

Atina surlarının önü.

İki senato âzasiyle bir haberci girer.

BİRİNCİ ÂZA. — Öğrendiklerin pek üzüntü veren şeyler. Kıtaları söylediğin kadar kalabalık mı?

HABERCİ. — Eksik bile söyledim. Hem o kadar hızla geliyor ki nerdeyse buraya yaklaşacaktır.

İKİNCİ ÂZA. — Eğer Timon'u getirmezlerse çok tehlikede kalacağız.

HABERCİ. — Bir postaya rasladım. Eski arkadaşlarımdandır, çok zaman birbirimize düşman

çıkmışızdır ama gene eski sevgimizin verdiği kuvvetle dostlar gibi konuşmuşuzdur. Bu adam ata binmiş, Alcibiades'ten, Timon'un mağarasına gidiyordu, elinde rica mektupları vardı, şehrimize karşı biraz da onun hesabına açılan bu dâvadan yardımını esirgememesi rica ediliyordu.

(Timon'dan gelen âzalar girer.)

BİRİNCİ ÂZA. — İşte kardeşlerimiz geliyorlar.

ÜÇÜNCÜ ÂZA. — Timon'dan hiç bahsetmeyin, bir şey beklemiyen. Düşmanın davul sesleri kulaklarımıza kadar geliyor, korkunç bir şekilde oraya buraya koşuşmaları havaları toza boğuyor. İçeri girip hazırlanın. Korkarım ki avlanan biz olacağız, avlayan düşmanlarımız.

(Çıkarlar.)

SAHNE III

Orman. Timon'un mağarası. Basit bir mezar görünür.

Bir asker girer. Timon'u aramaktadır.

ASKER. — Anlattıklarına göre yeri burası olacak. Kim var orada? Heey! Ses verin! Cevap yok. Bu da ne? Timon ölmüş, zaten nasibinden fazla yaşamıştı. Bu tümseği bir hayvan yapmış olacak. Etrafta tek bir insan yok, her halde ölmüş, bu da mezarı. Mezar taşının üstünde ne yazılı, okuyamıyorum. Balmumuyla yazının örneğini çıkarayım. Kumandanımız her türlüsünden anlar; gençtir ama okuyup mânalandırmakta tecrübesi vardır. Şimdi.

artık mağrur Atina'nın önüne gelmiştir bile. Emeli de onu yenip devirmek.

(Çıkar.)

SAHNE IV

Atina. Surlarının önü

Borazanlar çalar. Alcibiades askerleriyle girer.

ALCIBIADES. — Şu korkak ve zevkine düşkün şehre, dehşet saçarak yaklaştığımızı haber verin!

(Görüşme borusu çalar. Âzalar surların üstünde gözükür.)

Şimdiye kadar yaşayıp gittiniz, vaktinizi kayıttanımaz bir ömürle geçirdiniz, keyfinizle adaleti bir ölçüde tuttunuz. Şimdiye kadar ben ve kudretinizin gölgesinde uyuşup kalan benim gibiler kollarımızı kavuşturup şaşkın şaşkın dolaştık, şikâyetlerimizle boşuna nefes tükettik. Şimdi artık vakti geldi: eskiden korkup sinen azim, kuvvet bulmuş kendiliğinden «yeter!» diye bağırıyor. Haksızlığın önünde kaçmaktan soluğu kesilmişler şimdi artık sizin o büyük o yumuşak koltuklarınıza yerleşip rahat bir nefes alacaklar; tıknefes küstahlık da korkudan, dehşetle kaçmaktan tıkanacak.

BİRİNCİ ÂZA. — Asîl delikanlı! İlk dertlerin hayalden başka bir şey değilken, senin henüz kuvvetin bizim de korkacak bir sebebimiz yokken hırsını yatıştırmak, ettiğimiz haksızlığı değerinden fazla bir sevgiyle gidermek için sana haber gönderdik.

İKİNCİ ÂZA. — Eski hali değişen Timon'u da, şehrimizin bağrına basmak için alçak gönüllü haberler ve güzel vaitlerle kazanmaya çalıştık. Hepimiz kalbsiz insan değiliz, harbin kimseyi gözetmeyen darbesine hepimiz müstahak olmadık.

BİRİNCİ ÂZA. — Şu surlarımız haksızlık gördüğünüz eller tarafından yapılmadı. Hem bu haksızlıklar, şunun bunun yüzünden şu yüksek kulelerin, zafer hâtıralarının, bilgi ocaklarının yıkılmasına değen şeyler değildir.

İKİNCİ ÂZA. — Hem başlangıçta sizin sürgüne gitmenize sebep olanlar da artık sağ değiller; gösterdikleri basiretsizlikten dolayı duydukları utanç o kadar büyüktü ki yüreklerine indi. Şehrimize bayraklarını dalgalandıra dalgalandıra gir, asîl kumandan! Eğer duyduğun intikam, tabiatın tiksindiği o kan dökmeğe susamışsa ondalık al; her on kişide bir kişi sana kurban edilsin, lekeli olanlar benekli zara göre ölüme gitsinler.

BİRİNCİ ÂZA. — Herkes birden kabahatli değil. Ölenler için sağ olanlardan intikam almak haklı sayılmaz: suç mülk gibi miras kalmaz ki. Bunun için, sevgili yuttaşımız, kıtalarınızı içeri getirin ama öfkenizi dışarda bırakın, size beşiklik eden Atina'ya kıymayın. Gazabınız taşarsa kabahatlilerle birlikte ölümleri muhakkak olan yakınlarınızı esirgeyin; bir çoban gibi ağıla yanaşıp illetlileri toplayın, ama bütün sürüyü birden öldürmeyin.

İKİNCİ ÂZA. —Dilediğini bir gülüşün, kılıcının kesip alacağından daha kolay elde eder.

BİRİNCİ ÂZA. — Hisar kapılarına bir kere gel dayan, hepsi açılacak. Yeter ki önceden gönlünün sevgisi gelsin, şehre dostça gireceğini seöylesin.

İKİNCİ ÂZA. — Eldivenini, yahut şerefine işaret olan her hangi bir şeyi at da bilelim ki harbe bizi felâkete uğratmak için değil, uğradığın haksızlığı düzeltmek için girişiyorsun. O vakit, biz bütün isteklerini yerine getirinceye kadar, orduların şehrimizde barınır.

ALCIBIADES. — Öyleyse işte eldivenim. İnin de kapılarınızı dövüşmeden açın. Yalnız Timon'un ve benim düşmanlarımız ceza görecek, başkaları değil. Onları da, mahkûm edilmek üzere siz kendiniz çıkaracaksınız. Yüksek maksadım da korkularınızla elbirliği edecek: kendisine gösterilen yerden ayrılan, şehrinizin sınırları içinde hüküm süren umumi kanunlara aykırı hareket eden olursa en ağır cezaya çarpılmak üzere devletinizin adaletine teslim edilecektir.

ÂZALAR. — Çok mertçe bir söz.

ALCIBIADES. — İnin de sözünüzü yerine getirin.

(Âzalar inip kapıyı açarlar. Bir Asker girer.)

ASKER. — Benim asîl kumandanım, Timon ölmüş. Denizin ta kıyısına gömülmüş, mezar taşının üstünde de şunlar kazılı idi, örneğini balmumu ile çıkarıp getirdim, bu yumuşak izler benim bilgisizliğimin yerini tutar.

ALCIBIADES, okuyarak. —

Burada zavallı ruhundan mahrum, zavallı bir ceset düşmüş yatıyor.

Adımı arayıp sormayın sakın, geberesi hain alçaklar sizi!

Burda yatan benim: sağken herkesten, bütün insanlardan iğrenen Timon!

Geç, bildiğin kadar bana sövüp say; ama sakın durma, geç buradan git.

Bu sözler son zamanlardaki duygularını iyice anlatıyor. Bizim acılarımızı hor gördün; düşüncelerimizin hız verdiği, hasis tabiatın akıttığı gözyaşlarını küçüksedin. Ama gene zengin hayalin sana, toprakla bir olan mezarının üstünde affedilmiş kabahatler için engin denizi nasıl ağlatacağını öğretti. Asîl Timon öldü. Hâtırasını sonra daha büyük merasimle anarız. Beni şehrinize götürün, kılıcımı zeytin daliyle birleştireceğim, harbten sulh üreteceğim, sulhu harbe engel edeceğim. İkisini de birbirinin hekimi edeceğim. Davullarımız çalsın. *(Çıkarlar.)*

SON

Bu tercüme için İngilizcesinin *Arden* baskısı esas tutulmuştur.

F. 80 kuruş